

Bosna i Hercegovina
Regulatorna agencija za komunikacije

Босна и Херцеговина
Регулаторна агенција за комуникације

Bosnia and Herzegovina
Communications Regulatory Agency

**IZVJEŠTAJ REGULATORNE AGENCIJE ZA KOMUNIKACIJE O
PROCESUIRANIM SLUČAJEVIMA KRŠENJA PRAVILA VEZANIH ZA
OBLAST EMITIRANJA
U 2018. GODINI**

Februar, 2018. godine

SADRŽAJ:

1. UVOD	3
2. PREGLED KRŠENJA I IZREČENIH IZVRŠNIH MJERA.....	6
2.1. KRŠENJA KODEKSA O AUDIOVIZUELNIM MEDIJSKIM USLUGAMA I MEDIJSKIM USLUGAMA RADIJA	6
2.2 KRŠENJA KODEKSA O KOMERCIJALNIM KOMUNIKACIJAMA	21
2.3 KRŠENJA ZAKONA O KOMUNIKACIJAMA, PRAVILA O PRUŽANJU AUDIOVIZUELNIH MEDIJSKIH USLUGA, PRAVILA O PRUŽANJU MEDIJSKIH USLUGA RADIJA, IZBORNOG ZAKONA BIH I PRAVILNIKA O MEDIJSKOM PREDSTAVLJANJU POLITIČKIH SUBJEKATA OD DANA RASPISIVANJA IZBORA DO DANA ODRŽAVANJA IZBORA.....	34
3. ZAKLJUČAK.....	466
ANEKS 1: TABELARNI PREGLED KRŠENJA POJEDINAČNIH PRAVILA I PROPISA.....	49
ANEKS 2: TABELARNI PREGLED KRŠENJA PRAVILA I PROPISA PO PREKRŠIOCU	54

1. UVOD

Regulatorna agencija za komunikacije (Agencija) je neovisno regulatorno tijelo, koje u okviru svojih nadležnosti u reguliranju audiovizuelnog sektora kreira i primjenjuje standarde kroz usvojena pravila i kodeksa, dodjeljuje dozvole za pružanje audiovizuelnih medijskih usluga i usluga radija, te procesuiru slučajeve kršenja pravila i kodeksa od strane svih pružatelja audiovizuelnih medijskih usluga i medijskih usluga radija, te distributera takvih sadržaja u Bosni i Hercegovini (BiH). Agencija također procesuiru i slučajeve kršenja Zakona o komunikacijama od strane fizičkih i pravnih lica, a posebno slučajeve neovlaštenog korištenja radiofrekventnog spektra i pružanja usluga za koje je potrebna dozvola Agencije.

U takvim slučajevima, a prema zakonskim ovlastima, Agencija izdaje odgovarajuće izvršne mjere za kršenje Zakona o komunikacijama, pravila i kodeksa. Pravila i kodeksi koji reguliraju ovu oblast, između ostalih, uključuju:

- Kodeks o audiovizuelnim medijskim uslugama i medijskim uslugama radija
- Kodeks o komercijalnim komunikacijama
- Pravilo 77/2015 o pružanju audiovizuelnih medijskih usluga
- Pravilo 76/2015 o pružanju medijskih usluga radija
- Pravilo 79/2016 o distribuciji audiovizuelnih medijskih usluga i medijskih usluga radija
- Pravila 80/2016 o naknadama za dozvole Regulatorne agencije za komunikacije

Na osnovu člana 49. Zakona o komunikacijama BiH¹ (Zakon), Agencija je nadležna za vođenje postupaka kojima se utvrđuje da li je u određenom slučaju korisnik dozvole pričinio povredu (kršenje) Zakona, podzakonskih propisa Agencije ili uvjeta izdatih dozvola.

Nadalje, na osnovu člana 40. stav 1. Zakona i člana 16. Zakona o upravi², Agencija je usvojila „Pravilnik o postupku rješavanja kršenja uvjeta dozvola i propisa Regulatorne agencije za komunikacije³“. Pravilnikom su uspostavljene interne procedure za postupanje Agencije u rješavanju predmeta koji se tiču povreda uvjeta izdatih dozvola, kodeksa, pravila, odluka i drugih akata Agencije, kao i Zakona.

U skladu s obavezom iz člana 46. stav 3. tačka d) Zakona, Agencija je izradila dokument „Pregled povreda i odgovarajućih kazni koje izriče Regulatorna agencija za komunikacije“⁴ koji je usvojilo Vijeća ministara, a na osnovu kojeg se vrši određivanje novčanih kazni za ustanovljena kršenja pravila i kodeksa.

Konkretnije, u smislu izricanja izvršnih mjera, član 46. Zakona navodi:

„(1) u cilju osiguranja poštivanja kodeksa rada i pravila, Agencija ima izvršna ovlaštenja u skladu s evropskom regulatornom praksom. [...] (3) Agencija je ovlaštena da primjenjuje izvršne mjere srazmjerno prekršajima kako slijedi:

- a) usmena ili pismena upozorenja;*
- b) inspeksijski pregled sredstava za koje je izdata dozvola;*
- c) konkretan zahtjev za preduzimanje određene radnje ili obustavu, koji se mora ispoštovati u okviru zadatog roka;*

---

¹ „Službeni glasnik BiH“, br. 31/03, 75/06, 32/10 i 98/12.

² „Službeni glasnik BiH“, broj 32/02.

³ „Službeni glasnik BiH“, broj 18/05.

⁴ „Službeni glasnik BiH“, broj 35/09.

- d) iznos određene novčane kazne ne smije biti veći od 150.000 KM u slučaju namjerne povrede ili povrede iz nehata pojedinih odredbi zakona ili uvjeta koji se navode u izdatoj dozvoli ili kodeksima rada i pravilima Agencije. Iznos izrečene novčane kazne srazmjern je težini prekršaja i, tamo gdje je primjenjivo, bruto finansijskom prihodu ostvarenom na osnovu prekršaja. U slučaju da se povrede ponove, izrečena novčana kazna ne smije biti veća od 300.000 KM. Agencija izrađuje pregled povreda i odgovarajućih kazni, koji usvaja Vijeće ministara;
- e) nalog za obustavu emitiranja ili pružanja javnih telekomunikacijskih usluga na period ne duži od tri mjeseca.

Važno je napomenuti da u skladu s članom 44. (3) Zakona „novčane kazne koje naplati Agencija, u ostvarivanju svog prava da primijeni izvršne mjere, kao i doprinosi fakturirani prema nalogu Vijeća ministara, doznačavaju se Vijeću ministara u cilju njihovog uključivanja u budžet institucija Bosne i Hercegovine.“

Ovo konkretno znači da se finansijske kazne koje izriče Agencije, te naknada za korištenje radiofrekventnog spektra za državni doprinos uplaćuju u državni trezor i ne na račun Agencije, te ne čine sredstva Agencije.

Protiv prvostepenih izvršnih mjera Agencije korisnici dozvola imaju mogućnost žalbe Vijeću Agencije kao drugostepenom organu u upravnom postupku.

Zakon u članu 47. navodi da su „odluke Vijeća Agencije konačne i obavezujuće u upravnom postupku“ i predviđa da se „sudsko preispitivanje odluke može pokrenuti pred Sudom Bosne i Hercegovine“ (član 47 (3)).

Zaključno sa 31.12.2018. godine, u Bosni i Hercegovini, pored javnih RTV servisa Bosne i Hercegovine, djeluje 38 korisnika Dozvole za televizijsko emitiranje koje se vrši putem zemaljske radiodifuzije. Također, pored javnih RTV servisa Bosne i Hercegovine, trenutno djeluje 142 korisnika Opće dozvole za radijsko emitiranje, od čega 2 na srednjim valovima. Također, djeluju ukupno 3 korisnika Dozvole za neprofitni radio. Nadalje, zaključno sa 31.12.2018. godine djeluje 51 korisnik Dozvole za televizijsko emitiranje koje se vrši putem drugih elektronskih komunikacijskih mreža, te 11 korisnika saglasnosti za pružanje audiovizuelnih medijskih usluga na zahtjev. Konačno, ukupan broj korisnika dozvole za distribuciju audiovizuelnih medijskih usluga i medijskih usluga radija je 40, od čega 33 pruža usluge putem kabla (u sklopu jednog korisnika dozvole koji usluge pruža putem kabla nudi se i usluga putem satelita (DTH), te 7 putem IPTV platforme (u sklopu jednog korisnika dozvole koji usluge pruža putem IPTV, nudi se i usluga putem DTH platforme).

Tokom 2018. godine, u oblasti emitiranja izrečena je 51 izvršna mjera po osnovu utvrđenog kršenja relevantnih odredbi primjenjivih pravila i kodeksa Agencije, Zakona o komunikacijama i Izbornog zakona BiH i Pravilnika o medijskom predstavljanju aktivnosti političkih subjekata od dana raspisivanja izbora do dana održavanja izbora, kako slijedi:

- 16 kršenja Kodeksa o audiovizuelnim medijskim uslugama i medijskim uslugama radija;
- 8 kršenja Kodeksa o komercijalnim komunikacijama;
- 20 kršenja odredbi pravila i propisa koji se odnose na uvjete dozvole za emitiranje i Zakona o komunikacijama;
- 7 kršenja odredbi Izbornog zakona BiH i Pravilnika o medijskom predstavljanju aktivnosti političkih subjekata od dana raspisivanja izbora do dana održavanja izbora.

Od ukupnog broja izrečenih kazni, u 17 slučajeva utvrđenog kršenja izrečene su novčane kazne u ukupnom iznosu od 181.500,00 KM, te 19 pismenih i 3 usmena upozorenja, 3 suspenzije dozvole i 9 oduzimanja dozvola, što uključuje i oduzimanje određenih frekventnih resursa.

Vrsta kazne	Broj izvršnih mjera
Novčane kazne	17 (181.500 KM)
Pismena upozorenja	19
Usmena upozorenja	3
Suspenzija	3
Oduzimanje dozvole	9
Ukupno	51

Broj i vrsta izvršnih mjera u 2018. godini

Ovaj izvještaj obuhvata sve slučajeve kršenja kodeksa, pravila, propisa i uvjeta za izdavanje dozvola u 2018. godini iz oblasti emitiranja. Izvještaj čini pregled kršenja pojedinačnih članova primjenjivih propisa, podijeljenih prema korisnicima dozvola na koje se određeni propisi odnose. U sadržaj je također uključena analiza slučajeva višestrukih prekršaja i nivoa kazni.

2. PREGLED KRŠENJA I IZREČENIH IZVRŠNIH MJERA

2.1. KRŠENJA KODEKSA O AUDIOVIZUELNIM MEDIJSKIM USLUGAMA I MEDIJSKIM USLUGAMA RADIJA

U 2018. godini je izrečeno ukupno 16 izvršnih mjera (6 pismenih upozorenja i 10 novčanih kazni u ukupnom iznosu od 110.500,00 KM) u vezi s kršenjima relevantnih odredbi Kodeksa o audiovizuelnim medijskim uslugama i medijskim uslugama radija (Kodeks o AVM), kako slijedi:

PREKRŠILAC	IZVRŠNA MJERA	ODREDBA
Pink BH	9.000,00 KM	Član 3. (<i>Osnovni principi</i>), st. (1), (4), (5) i (8), član 17. (<i>Zaštita privatnosti</i>) st. (1) i (4), član 20. (<i>Učešće maloljetnika u sadržajima pružalaca medijskih usluga</i>) stav (1)
Televizija BN	2.500,00 KM	Član 16. (<i>Učešće publike u audiovizuelnim i radijskim programima</i>) st. (2) i (3)
OBN televizija	5.500,00 KM	Član 16. stav (6) (<i>Učešće publike u audiovizuelnim i radijskim programima</i>)
OBN televizija	6.500,00 KM	Član 16. (<i>Učešće publike u audiovizuelnim i radijskim programima</i>) st. (2) i (3)
RTRS	28.000,00 KM	Član 5. (<i>Pravičnost i nepristrasnost</i>) st. (2), (3) i (6)
FTV	7.000,00 KM	Član 22. (<i>Obaveza zaštite maloljetnika i kategorizacije sadržaja</i>), član 24. (<i>Sadržaji za koje je vjerovatno da bi mogli ugroziti fizički, psihički ili moralni razvoj maloljetnika</i>), član 25. (<i>Raspored i označavanje sadržaja u svrhu zaštite maloljetnika</i>)
RTRS	5.000,00 KM	Član 3. (<i>Osnovni principi</i>) st. (1) i (4), član 5 (<i>Pravičnost i nepristrasnost</i>) st. (2) i (7)
RTRS	5.000,00 KM	Član 5. (<i>Pravičnost i nepristrasnost</i>) stav (6) i član 6. (<i>Pravo na odgovor</i>) st. (1) i (3)
ATV	34.000,00 KM	Član 3. (<i>Osnovni principi</i>) st. (1), (2), (3), (4) i (5) i član 5. (<i>Pravičnost i nepristrasnost</i>) st. (2) i (3)
OBN	8.000,00 KM	Član 16. (<i>Učešće publike u audiovizuelnim i radijskim programima</i>) stav (6)
TV SA	Pismeno upozorenje	Član 25. (<i>Raspored i označavanje sadržaja u svrhu zaštite maloljetnika</i>), stav (3) i član 18.

		<i>(Označavanje repriza, snimaka i arhivskog materijala) stav (1)</i>
Hayat televizija	Pismeno upozorenje	Član 16. <i>(Učešće publike u audiovizuelnim i radijskim programima) stav (3)</i>
RTRS	Pismeno upozorenje	Član 3. <i>(Osnovni principi) stav (3)</i>
TV USK	Pismeno upozorenje	Član 22. <i>(Obaveza zaštite maloljetnika i kategorizacije sadržaja), st. (1) i (2), član 24. (Sadržaji za koje je vjerovatno da bi mogli ugroziti fizički, psihički ili moralni razvoj maloljetnika), stav (1), član 25. (Raspored i označavanje sadržaja u svrhu zaštite maloljetnika) i član 18. (Označavanje repriza, snimaka i arhivskog materijala), stav (1)</i>
TV TK	Pismeno upozorenje	Član 22. <i>(Obaveza zaštite maloljetnika i kategorizacije sadržaja), st. (1) i (2), član 24. (Sadržaji za koje je vjerovatno da bi mogli ugroziti fizički, psihički ili moralni razvoj maloljetnika), stav (1), član 25. (Raspored i označavanje sadržaja u svrhu zaštite maloljetnika) i član 18. (Označavanje repriza, snimaka i arhivskog materijala) stav (1)</i>
FTV	Pismeno upozorenje	Član 5. <i>(Pravičnost i nepristrasnost) st. (2) i (8)</i>

Kodeks o AVM je jedan od ključnih podzakonskih akata Agencije, kojim se postavljaju osnovni programski principi i standardi, a u isto vrijeme potencira urednička odgovornost korisnika dozvola za sve sadržaje koje emitiraju.

Kodeksom o AVM se ističu opći principi u pogledu zaštite pojedinačnih prava kao što su sloboda izražavanja, pravo na privatnost, zabrana diskriminacije, upotrebe govora mržnje i dr. Također, naglašen je princip koji je u samoj srži djelovanja i regulacije (elektronskih) medija, a to je zaštita i osiguranje slobode izražavanja kao osnovnog ljudskog prava u demokratskim društvima, te naročito slobode primanja informacija i ideja. S jedne strane, pružaoci medijskih usluga u demokratskim društvima imaju dužnost izvještavati i informirati javnost o svim relevantnim događajima u društvu i omogućiti javnosti da bude upoznata s poslovima javne vlasti. Međutim, to nikako nije, niti bi smjela biti jednosmjerna komunikacija. Zadatak medija je i da ohrabruju slobodno oblikovanje mišljenja kod javnosti, u skladu s principima pravičnosti i nepristrasnosti, te podstiču pluralizam mišljenja. Nadalje, bitan dio Kodeksa posvećen je zaštiti osjetljivih kategorija stanovništva, te naročito zaštititi maloljetnika, kako od potencijalno štetnih programskih sadržaja, tako i u slučajevima kada maloljetnici učestvuju u programu.

Kao i ostali propisi iz oblasti emitiranja, i ovaj kodeks je u više navrata pretrpio određene izmjene, u skladu s potrebama i razvojem domaćeg tržišta, kao i razvojem međunarodnih standarda, a

određene izmjene se očekuju i u narednom periodu praćenjem izmjena Direktive EU o audiovizuelnim medijskim uslugama.

U nastavku je detaljnije opisana priroda utvrđenih slučajeva kršenja Kodeksa o AVM u 2018. godini, po pojedinačnim članovima koji su prekršeni:

a. Član 5. (Pravičnost i nepristrasnost)

Tekst člana glasi:

- (1) *Audiovizuelnim i radijskim programima će se osigurati tačnost iznesenih informacija u svim programima, a posebno u informativno-političkim i programima o tekućim događajima. Sve uočene greške će blagovremeno biti ispravljene.*
- (2) *Audiovizuelnim i radijskim programima će se osigurati da svi programski sadržaji, a naročito informativno-politički i programi o tekućim događajima, budu pravični, nepristrasni i izbalansirani. Pravičnost, nepristrasnost i izbalansiranost postižu se objavljivanjem svih suprotstavljenih stavova, bilo u istom programu ili u nizu drugih programa koji predstavljaju cjelinu u obradi određene tematike.*
- (3) *Audiovizuelnim i radijskim programima neće se tendenciozno promovirati interesi jednog političkog subjekta ili bilo koje grupe ili pojedinca, niti će se dozvoliti da prevlada jedno mišljenje ili stanovište kada se radi o kontroverznim političkim, privrednim i drugim temama od javnog interesa.*
- (4) *Voditelji i reporteri, autori programa, moderatori u informativno-političkim i programima o tekućim događajima, te debatnim programima i diskusijama mogu izraziti lična mišljenja i stanovišta u vezi s kontroverznim političkim, privrednim i drugim temama od javnog interesa. Ova lica, međutim, neće koristiti prednost stalnog pojavljivanja u programima da bi promovirala vlastite stavove i mišljenja tako da bi se mogla narušiti neophodna nepristrasnost i izbalansiranost. Lični stavovi i mišljenja ovih lica će biti jasno naznačeni, kako bi ih publika mogla jasno prepoznati kao takve.*
- (5) *Spiker i/ili voditelj programa vijesti će se ograničiti na nepristrasno prenošenje informacija, bez iznošenja ličnih stavova, bilo verbalnom ili neverbalnom komunikacijom.*
- (6) *Komentar će uvijek biti jasno odvojen od vijesti.*
- (7) *Audiovizuelnim i radijskim programima će se osigurati pravičan tretman pojedinaca i organizacija.*
- (8) *Kada se u audiovizuelnim i radijskim programima iznose navodi o nekompetentnosti pojedinaca ili organizacija, ili ako sadrže negativne konotacije na račun bilo kojeg pojedinca ili organizacije, odnosno njihovih postupaka, onima čije se ime spominje će se pružiti prilika da učestvuju u datom programu ili da komentiraju navode. Ukoliko ti pojedinci ili organizacije odbiju učešće u programu ili davanje izjave, zvaničnim službenim zabilješkama će se dokumentirati svaki kontakt ili pokušaj kontakta s njima, a iste će biti arhivirane u periodu od šest sedmica od dana emitiranja programa na koji se odnose. Ova se obaveza ne odnosi na emitiranje informacija koje uslijed hitnosti i/ili*

javnog interesa ne trpe odlaganje, kada će se s tim pojedincima ili organizacijama stupiti u kontakt čim to okolnosti budu dozvoljavale.

Predmetna odredba Kodeksa koja se tiče obaveze u pogledu pravičnosti i nepristrasnosti u programima korisnika dozvola u protekloj godini je prekršena pet puta od strane različitih nosilaca dozvola: FTV, ATV i RTRS, pri čemu je RTRS navedenu odredbu u 2018. prekršio 3 puta.

U 2018. godini Agencija je izvršila monitoring i analizu cjelokupnog informativnog programa sva tri javna RTV servisa u periodu od mjesec dana. U jednom slučaju (Radiotelevizija Republike Srpske) utvrđeno je ozbiljno kršenje odredbi iz stavova (2), (3), (6) člana 5. Kodeksa Naime, analiza je pokazala da je stanica u svom informativnom programu kontinuirano tendenciozno promovirala interese jedne strane, tj. vladajuće političke strukture, kroz selektivan pristup izvještavanju, konstantno prikazivanje favoriziranih pojedinaca ili subjekata na afirmativan način te u pozitivnom kontekstu, dok je o aktivnostima opozicionog bloka stranaka u velikom broju slučajeva izvještavala isključivo kritički.

Poštivanje principa pravičnosti i nepristrasnosti u programima pružalaca audiovizuelnih medijskih usluga predstavlja suštinu profesionalnog pristupa u izvještavanju i kreiranju sadržaja koji se pružaju publici. Ovaj princip je naročito bitan u emisijama vijesti i informativno-političkim programima, te programima o tekućim događajima, jer se putem njih javnost upoznaje o svim važnim temama od javnog interesa, informacijama političke, društvene, ekonomske prirode i sl. Profesionalno i odgovorno novinarstvo, ali i primjenjiva pravila Agencije, zahtijevaju da se u ovim programima osigura objektivnost, nepristrasnost, pravičnost, a taj zahtjev korisnici dozvola moraju ispuniti odgovornom uređivačkom politikom, a naročito javni RTV servisi koji imaju i zakonsku obavezu da pruže izbalansiran izbor vijesti za sve građane.

Ovu odredbu nikako ne treba tumačiti na način da se stvara „vještačka” izbalansiranost, tj. predstavljaju stavovi koji nisu relevantni za neku temu samo za potrebe postizanja izbalansiranosti. Jedinstvena formula za postizanje balansa ne postoji, ona ovisi o svim relevantnim činjenicama, uključujući i način izvještavanja, eventualno postojanje suprotstavljenih stavova o nekoj temi i sl. U slučaju da nije moguće pribaviti suprotno mišljenje (npr. ako pojedinac ili organizacija odbije dati izjavu), potrebno je poslužiti se drugim tehnikama kako bi se postigao balans. Na primjer, stanica može potražiti drugačije mišljenje iz niza drugih izvora, dati jasno do znanja da drugačija mišljenja postoje (ne pretpostavljati da je publika *a priori* svjesna toga), dati do znanja da je stanica pokušala doći do njih, rezimirati ih, odraziti ih kroz pitanja koja voditelj postavlja gostima u studiju, te se kritički postaviti prema stavovima koji se u programu iznose.

Nepristrasnost ne znači apsolutnu neutralnost o svakom medijskom sadržaju, niti je nužno svakom mišljenju koje se predstavlja u programu suprotstaviti drugačije mišljenje. Također, ona ne podrazumijeva da se moraju predstaviti sva moguća mišljenja u vezi neke teme, niti da im se mora posvetiti jednako vremena, već da se ona predstave na način koji je urednički neovisan i kojim se ne prejudicira nikakav konačni stav. Posebno je potrebno biti oprezan kod donošenja definitivnih zaključaka ili izjava u vezi sa kontroverznim i osjetljivim temama, kao i temama koje su slojevite i podložne različitim tumačenjima. U skladu s principima transparentnosti i odgovornog postupanja u javnom interesu, pozadina na osnovu koje se iznose određene tvrdnje treba biti transparentna, dostupna i podložna provjeri. Senzacionalizam u iznošenju navoda ozbiljno narušava povjerenje u medije kao profesionalan i nepristrasan izvor informacija.

Dalje, Kodeks zabranjuje tendenciozno promoviranje interesa jedne strane u audiovizuelnim i radijskim programima, na primjer kroz selektivan pristup izvještavanju, konstantno tretiranje favoriziranih ljudi i grupa u pozitivnom kontekstu, kroz unaprijed dogovoreni sadržaj intervjua, "mekana" pitanja koja reporter/voditelj postavlja, ili kroz blagi i popustljiv stav reportera/voditelja – dok se istovremeno ostali tretiraju konstantno u negativnom kontekstu, što se održava kroz npr. skeptična ili ironična pitanja, izraze lica ili ton glasa. Tendenciozno izvještavanje se može postići čak i ako je obezbijeđena izbalansiranost u smislu zastupljenosti različitih stavova ili vremenu posvećenom suprotstavljenim stranama, što znači da su od presudnog značaja upravo kontekst i način izvještavanja. Ukoliko se stavovi jedne strane kontinuirano iznose na afirmativan način, u pozitivnom ili čak i neutralnom kontekstu bez ikakvog kritičkog osvrta, dok se o drugoj strani izvještava kritički i u negativnom kontekstu s popratnim komentarima i slično, jasno je da se radi o tendencioznom izvještavanju pod krinkom objektivnog novinarstva.

Naročito se ne smije dozvoliti da prevlada jedno mišljenje ili stanovište kada se radi o kontroverznim političkim, privrednim i drugim temama od javnog interesa. To ne znači da je za potrebe postizanja balansa potrebno podjednako predstaviti sva mišljenja ili stanovišta. Relevantnost stavova, mišljenja i izjava u vezi s nekom kontroverznom temom je potrebno procijeniti u svakom konkretnom slučaju, kao i da li ona zaista jesu od javnog interesa. Prilikom izvještavanja o ovim temama, te naročito u emisijama o tekućim događajima s gostima u studiju koje se bave ovakvim temama, postoji očekivanje da će doći do izjava koje su nabijene emocijama, kontroverzne, često i dramatične, što ne znači da su takve izjave i relevantne. Nadalje, stanice su slobodne, u skladu sa svojom uređivačkom politikom, zauzeti kritički stav prema određenom pitanju, npr. U vezi sa postupcima vlade ili neke institucije, što ne znači da time iskazuje svoju pristrasnost. Naprotiv, u duhu je profesionalnog i odgovornog novinarstva da propituje i istražuje, pa i zauzima stav, čak i ako je taj stav izrazito oštar. Međutim, pri tome se mora voditi računa o zastupljenosti drugih mišljenja i stavova, na način i u mjeri u kojoj je to relevantno, imajući u vidu koncept programa, način izvještavanja, ciljnu publiku i očekivanja gledalaca.

Tendenciozno izvještavanje se može ogledati i u načinu prezentacije, na primjer montažama u kojima se, namjernim skraćivanjem ili uklanjanjem ključnih dijelova snimka, te manipuliranjem slikom ili tonom, iskrivljuje osnovni smisao saopćenog.

Nadalje, u predmetnom slučaju je utvrđeno i da su spikeri/prezenteri vijesti, i novinari u tematskim priložima iznosili komentare koji nisu jasno odvojeni od vijesti, odnosno, da se pojedine informacije o političkim temama i događajima obrađuju na način da se osnovna informacija kombinira s komentarima novinara, čime je informativnost podređena komentiranju, dakle prenošenju individualnih stavova i mišljenja, što nije i ne bi smjelo biti karakteristika programa vijesti. Najčešći primjeri se realiziraju na način da se pod krinkom vijesti plasiraju tvrdnje, zaključci, komentari koji su upućujući i pristrasni, te izrazito ostrašćeni, čime je narušen integritet vijesti.

U skladu s pravilima Agencije, ali i principima profesionalnog novinarstva, voditeljima, reporterima, autorima programa, moderatorima u informativno-političkim i programima o tekućim događajima, te debatnim programima i diskusijama, dozvoljeno je da izraze lična mišljenja i stanovišta u vezi s određenim pojavama, događajima, postupcima pojedinaca, državnih organa, političkih partija, kontroverznim političkim, privrednim i drugim temama od javnog interesa, kao i da to rade na karakterističan način, s određenim prepoznatljivim stilom. Lica koja na bilo koji način učestvuju u programima, imaju veliku slobodu izražavanja ličnog

mišljenja, koje nije nužno istovjetno uredničkoj politici, ali se u takvim situacijama jasno mora naznačiti da se radi o ličnom mišljenju povodom određene teme. Publika mora imati mogućnost da takav stav ili mišljenje prepozna, kako ne bi došlo do narušavanja neophodne nepristrasnosti i izbalansiranosti. Pravo na iznošenje vlastitih stavova ne poništava obavezu predstavljanja drugih stavova i mišljenja na profesionalan način, dakle, ukoliko se predstavljaju mišljenja ili stavovi koji su suprotni ličnim stavovima voditelja, to ne bi trebalo činiti na način koji ih *a priori* odbacuje, ili ih koristiti isključivo u svrhu potvrđivanja ispravnosti vlastitih mišljenja. Također, nije dozvoljena zloupotreba ove slobode kako bi se konzistentno promovirali određeni stavovi u korist/protiv određene ideje, grupe ili pojedinaca, ukoliko to nije opravdano kontekstom ili javnim interesom.

Međutim, u programima vijesti se informacije moraju prenositi na nepristrasan način, bez iznošenja ličnih stavova bilo verbalnom ili neverbalnom komunikacijom. Programi vijesti trebaju ponuditi publici potpun pregled aktuelnih događanja, upoznati ih sa svim dostupnim relevantnim činjenicama kako bi mogli formirati lični stav. Za oblikovanje vlastitog mišljenja ili stvaranje potpune slike o nekom događaju (npr. historijskom ili političkom) neophodno je da informacije budu tačne i potpune, bez namjernog izvrtnja činjenica ili čak izostavljanja činjenica koje su bitne za shvatanje prirode tog događaja. Između komentara i vijesti mora postojati jasna razlika kako bi gledaoci mogli slobodno formirati vlastito mišljenje na osnovu objektivnih, potpunih i tačnih informacija. Potrebno je razgraničiti predstavljanje činjenica (koje su podložne provjeri) i lične stavove, mišljenja i komentare tj. vrijednosne sudove. Kad su sve relevantne činjenice tačno i nepristrasno utvrđene, autor može izraziti profesionalnu procjenu događaja.

Potrebno je napomenuti i da Agencija nikako ne ulazi u sam izbor i način prezentacije sadržaja u programima. Stanice su slobodne da biraju teme koje će obrađivati i o kojima će izvještavati, kao i da ih interpretiraju u skladu sa svojom uređivačkom politikom, sve dok je osigurano poštovanje Kodeksa o AVM. Međutim, analiza informativnog programa tokom perioda od mjesec dana ukazala je, po drugi put,⁵ na kontinuitet u izvještavanju ove vrste, odnosno svojevrsno uredničko opredjeljenje da se odabirom emitiranih izjava, novinarskih komentara i samog tona izvještavanja – često veoma senzacionalističkog i ostrašćenog – kontinuirano favorizira isključivo jedna politička opcija i njeni stavovi, što jasno ukazuje na postojanje namjere stanice da vrši tendencioznu promociju interesa samo jedne strane.

Agencija je za utvrđeno kršenje izrekla novčanu kaznu u iznosu od 28.000 KM. Stanica je nakon isteka zakonskog roka uputila žalbu Vijeću Agencije, nakon čega je Vijeće Agencije istu odbacilo zbog neblagovremenosti. Nakon odluke Vijeća Agencije, RTRS je uputio Agenciji zahtjev za povrat u predašnje stanje, koji je Zaključkom prvostepenog organa odbijen zbog neosnovanosti. RTRS je uputio žalbu na Zaključak, nakon čega je ista odbijena od strane Vijeća Agencije.

Agencija je u protekloj godini procesuirala slučaj koji se tiče pravičnog i izbalansiranog izvještavanja u programu RTV FBiH – Federalne televizije. U konkretnom slučaju utvrđeno je da se radi o sadržaju koji je tendenciozno negativan prema konkretnom pojedincu, iako principi profesionalne novinarske etike, kao i primjenjive odredbe pravičnosti i nepristrasnosti, zahtijevaju primjenu pravila „druge strane“, što je u slučaju predmetnog izvještavanja u

---

⁵ Agencija je u 2017. vršila dvoipomjesečni monitoring informativnog programa javnih servisa, te je na osnovu analize monitoringa utvrđeno kršenje principa pravičnosti i nepristrasnosti od strane RTRS-a, radi čega je korisniku dozvole izrečena kazna u iznosu od 29.000,00 KM, koja je u drugostepenom postupku smanjena na 19.000,00 KM.

potpunosti izostalo, radi čega je FTV izrečena mjera pismenog upozorenja. Naime, Federalna televizija je u okviru dva priloga emitirala reakcije na račun imenovanja određenog fizičkog lica na poziciju u okviru UO FTV, što nije nađeno spornim sa stanovišta primjene relevantnih odredbi Kodeksa o audiovizuelnim medijskim uslugama i medijskim uslugama radija. Međutim, Federalna televizija je u ovom slučaju zanemarila činjenicu da ukoliko se radi o izvještavanju koje sadrži negativne navode na račun pojedinca, a posebno kada se to radi u kontinuitetu, stanica je dužna onima čije se ime spominje pružiti priliku da učestvuju u programu ili komentiraju određene sporne navode. Uloga i odgovornost medija prema javnosti, naročito javnog servisa jeste da prezentira nepristrasne informacije na način koji će omogućiti kritičko propitivanje i donošenje vlastitog suda o određenim temama, što je u predmetnom slučaju kroz način realizacije predmetnih priloga izostalo. Program Federalne televizije, kao javnog servisa, mora služiti interesima javnosti i mora biti u skladu s profesionalnim standardima i pravilima i propisima Agencije. Naime, kada se izvještava o određenim osobama, te kada se o tim osobama donose određeni stavovi i zaključci, kao što je slučaj i s priložima u ovom procesuiranom slučaju, profesionalno novinarstvo podrazumijeva uključivanje i uzimanje u obzir informacija i mišljenja koje taj pojedinac ima i želi da ih predoči javnosti. Ovo je bitan način postizanja izbalansiranog izvještavanja neovisno o tome da li se novinar, urednik ili publika slažu s tim stajalištima. Federalna televizija je uložila žalbu Vijeću Agencije protiv prvostepenog Rješenja, koja je odbijena od strane Vijeća u drugostepenom postupku.

Pored toga, kršenje odredbi koje se tiču pravičnosti i nepristrasnosti zabilježene su u slučaju jednog korisnika dozvole (ATV) koji je reemitirao programski sadržaj televizijske stanice koja nije licencirana od strane Agencije. U predmetnom sadržaju nisu obezbijeđene objektivne i izbalansirane informacije niti su date sve relevantne činjenice bez nametanja određenog stava kako bi se omogućilo gledateljima da formiraju lični sud prema određenim pitanjima, čime su prekršeni principi pravičnosti i nepristrasnosti. U istom slučaju, utvrđeno je kršenje odredbi člana 3 (Osnovni principi).

b. Član 3. (Osnovni principi)

Tekst člana glasi:

- (1) *U audiovizuelnim medijskih uslugama i medijskim uslugama radija poštivat će se ljudsko dostojanstvo i osnovna prava drugih, te će se ohrabrivati slobodno oblikovanje mišljenja.*
- (2) *Pružalac medijske usluge u svojim sadržajima će osigurati poštivanje etničkih, kulturnih i vjerskih razlika u Bosni i Hercegovini.*
- (3) *Pružalac medijske usluge neće pružati sadržaje koji uključuju bilo kakvu diskriminaciju ili predrasude na osnovu spola, rase, etničke pripadnosti, nacionalnosti, vjere ili uvjerenja, invalidnosti, posebnih potreba, dobi, seksualne orijentacije, društvenog porijekla, kao i svaki drugi sadržaj koji ima za svrhu ili posljedicu da bilo kojem licu onemogućí ili ugrožava priznavanje, uživanje ili ostvarivanje na ravnopravnoj osnovi, njegovih prava i sloboda.*
- (4) *Pružalac medijske usluge slobodan je u kreiranju i uređivanju svojih sadržaja, uz poštivanje profesionalnih i općeprihvaćenih vrijednosnih i etičkih standarda.*

- (5) *Pružalac medijske usluge će osigurati da se općeprihvaćeni standardi pristojnosti primjenjuju u audiovizuelnim i radijskim programima.*
- (6) *Audiovizuelne medijske usluge i medijske usluge radija neće ni na koji način zloupotrebjavati i/ili manipulirati sujevjerjem, strahovima ili lakovjernošću pojedinaca ili javnosti, niti će podsticati na potencijalno štetna ponašanja.*
- (7) *Pružalac medijske usluge odgovoran je za sve sadržaje bez obzira na njihov izvor, kao i za profesionalne aktivnosti koje poduzimaju njegovi zaposleni. Ovi sadržaji obuhvataju vlastiti, kupljeni/nabavljeni, reemitirani i razmijenjeni program, najave programa, SMS i druge poruke publike, kao i komercijalne komunikacije.*
- (8) *Pružalac medijske usluge će posvetiti posebnu pažnju tretmanu ranjivih lica koja se pojavljuju u njegovim sadržajima.*
- (9) *Audiovizuelne medijske usluge i medijske usluge radija neće prenositi jasan i neposredan rizik od uzrokovanja negativnih posljedica koje uključuju, ali se ne ograničavaju na smrt, povrede, štetu nanesenu imovini ili drugu vrstu nasilja, ili ometanje policijskih aktivnosti i medicinskih usluga ili aktivnosti drugih službi za održavanje javnog reda i sigurnosti.*

Ovaj član Kodeksa postavlja temeljne principe koje pružaoci medijskih usluga moraju osigurati u svim sadržajima koje pružaju i, između ostalog, naglašava obavezu pružalaca medijskih usluga da osiguraju da sadržaj usluga koje pružaju ne dovede u pitanje poštivanje ljudskog dostojanstva i ljudskih prava. Uvažavajući slobodu izražavanja i uređivanja sadržaja, stanice su dužne, prilikom donošenja odluke o kreiranju i emitiranju bilo kojeg programskog sadržaja, sagledati usaglašenost sadržaja s primjenjivim pravilima i propisima Agencije. Međutim, sloboda izražavanja se ne smije koristiti kao opravdanje za ugrožavanje dostojanstva osoba o kojima se izvještava. Utvrđeno je da je način na koji je koncipiran program koji je ATV reemitirala, u kojem se o žrtvama u Srebrenici govorilo na ponižavajući i uvredljiv način, i od strane voditelja i gostiju, suprotan svim etičkim kodeksima, kao i primjenjivim odredbama Kodeksa. Prilikom razmatranja ovog slučaja, Agencija nije ulazila u pravne, političke ili historijske implikacije u vezi s dešavanjima iz Srebrenice iz jula 1995. Međutim, ono što je u ovom slučaju utvrđeno jeste da su u predmetnom programu prezentirana isključivo mišljenja koja podržavaju jednu stranu, čime je dopušteno da u programu prevlada jedno stanovište u vezi s temom. Tendenciozna upotreba ozbiljnih navoda u vezi s dešavanjima u Srebrenici tokom minulog rata od strane voditelja i izjave sagovornika, doveli su do neobjektivnog i jednostranog prikaza obrađene teme, iako je zadatak pružalaca audiovizuelnih medijskih usluga u skladu s principima pravičnosti i nepristrasnosti da obezbijede pluralizam mišljenja i ne dozvole da u programima prevlada samo jedna „istina“, odnosno samo jedan stav. U predmetnoj emisiji ne samo da nisu prezentirani stavovi i mišljenja koji bi eventualno doveli u pitanje iznesene stavove gostiju, od kojih jedan trenutno obnaša javnu funkciju u Narodnoj Skupštini Srbije, već je sam voditelj emisije svojim komentarima otvoreno pokazao da podržava jedno stanovište, koristeći pri tome svaku priliku da goste dodatno podstakne da ojačaju svoje stavove. U ovoj emisiji niti naknadno u drugim izdanjima emisije „Ćirilica“ nije obezbijeđeno mišljenje „druge strane“ što se imajući u vidu temu emisije, širi društveno-politički kontekst i aktuelni trenutak kada je program emitiran, odnosno uoči obilježavanja Dana žalosti u Srebrenici, smatra ozbiljnim propustom. Osim ovog programa, unutar predmetnog procesuiranog postupka razmatrano je drugo izdanje programa u kojem je gostovao visoki zvaničnik RS-a čija je izjava, prenesena u emitiranom sadržaju, ocijenjena kao sporna iz više aspekata primjene odredbi Kodeksa. Emitiranjem sporne izjave omogućena je objava sadržaja kojom se otvoreno iskazuje

nepoštovanje vjerskih različitosti, što imajući u vidu izvor sadržaja može za krajnju posljedicu imati poticanje na diskriminaciju, odnosno ugrožavanje i onemogućavanje uživanja na ravnopravnoj osnovi, prava i sloboda pripadnika jednog od naroda u BiH. Zabrana diskriminacije Kodeksom je postavljena kao opći princip kojeg se imaju pridržavati svi pružaoci medijskih usluga, kao što je i obaveza nosilaca dozvola da u sadržajima koje pružaju obezbijede poštivanje ljudskog dostojanstva, etničkih, kulturnih i vjerskih razlika u Bosni i Hercegovini, te da uvažavaju i poštuju razlike među svim zajednicama u BiH. Naročito zbog iskustva iz nedavne prošlosti BiH, pružaoci medijskih usluga moraju imati u vidu moć medija da probude različite emocije u mnogim ljudima u isto vrijeme. Ukoliko ne postoji profesionalna odgovornost i senzibilitet u ovom kontekstu, smatra se da pružaoci medijskih usluga posredno doprinose reproduciranju predrasuda i uzrokovanju diskriminacije. ATV nije ispunila profesionalne i obaveze poštivanja primjenjivih pravila Agencije, jer je emitiranjem predmetnog sadržaja omogućila pronošnje izjave kojom se otvoreno vrijeđaju osjećanja drugih naroda u BiH, te prekršila odredbe člana 3. Za utvrđeno kršenje odredbi člana 5. i 3. Kodeksa, ATV je izrečena jedinstvena kazna u iznosu od 34.000,00 KM. Alternativna televizija je uložila žalbu Vijeću Agencije protiv prvostepenog Rješenja, koja u trenutku pisanja ovog izvještaja nije riješena.

c. Član 16. (Učešće publike u audiovizuelnim i radijskim programima)

Tekst člana glasi:

- (1) Audiovizuelni i radijski programi u kojima publika ima mogućnost učešća putem pozivanja, slanja poruka, te korištenjem drugih načina komunikacije, sadržavat će jasne informacije i uvjete za učešće u istim.*
- (2) Ukoliko se učešće publike u audiovizuelnim i radijskim programima ostvaruje putem usluge dodatne vrijednosti, gledaocu/slušaoocu koji učestvuje u programu, uključujući gledaoce/slušaoce na čekanju, naplatit će se cijena po pozivu, a ne po vremenu trajanja poziva.*
- (3) Broj putem kojeg se ostvaruje učešće publike i cijena usluge, uključujući cijenu PDV-a i druge podatke vezane za pozivanje, bit će jasno istaknuti na ekranu tako da veličina istaknute cijene usluge, uključujući cijenu PDV-a i druge podatke vezane za pozivanje, neće biti manja od 2/3 veličine istaknutog broja.*
- (4) Ukoliko audiovizuelni i radijski programi ne podrazumijevaju direktno uključenje gledalaca/slušalaca, nego druge oblike učešća putem pozivanja istaknutog broja na ekranu, naplatit će se cijena po pozivu, a ne po vremenu trajanja poziva.*
- (5) Na početku programa u kojima se publici pruža mogućnost ostvarivanja novčanih dobitaka, nagrada ili usluga kroz takmičenja, objavit će se nedvosmislena pravila o sadržaju, te novčanim dobitcima, robama, pravima ili uslugama koje se mogu ostvariti.*
- (6) Audiovizuelni i radijski programi neće obmanjivati publiku netačnostima, dvosmislenostima, pretjerivanjima, nerealnim produžavanjem ili odgađanjem pružanja odgovora ili na bilo koji drugi način prikrivati pravu prirodu ovih sadržaja.*

- (7) *Nagradna pitanja ili zadaci u ovakvim programima neće biti takvi da je nemoguće ili krajnje nerealno očekivati da ciljana publika na njih može odgovoriti.*
- (8) *U audiovizuelnim i radijskim programima koji uključuju glasanje publike, učešće u anketama i sl., svaki će se put kod objave rezultata objaviti i ukupan broj pristiglih glasova.*

Svrha ovog člana je da se spriječi obmana i nanošenje štete gledaocima/slušaoциma. Prije svega, publika koja učestvuje u programu može biti direktno finansijski oštećena ukoliko se ne obezbijedi poštivanje odredbi ovog člana. Drugo, bez obzira na finansijske implikacije, potrebno je spriječiti zloupotrebu povjerenja koju publika ima u medijske usluge. Naglašava se, također, da je pružalac medijske usluge u potpunosti odgovoran za sve sadržaje koje pruža, pa tako i za sadržaje poput kvizova, takmičenja i sl. koje ne producira sam, te je prije emitiranja takvog sadržaja u obavezi pobrinuti se da je obezbijeđeno poštivanje svih primjenjivih odredbi. Konačno, pružaoci su dužni uzeti u obzir i vlastite tehničke kapacitete, na primjer, prilikom realizacije televotinga ili poziva u programima uživo, jer tehnički nedostaci ne mogu biti opravdanje za nepoštivanje Kodeksa.

Kršenje odredbi ovog člana u 2018. utvrđeno je u 5 navrata i to od strane: TV BN, Hayat i OBN koji je ovu određbu prekršio 3 puta.

Naime, odredba između ostalog propisuje da će se publici za ostvarivanje učešća u programima u kojima se pruža mogućnost ostvarivanja novčanih dobitaka, nagrada ili usluga kroz takmičenja ili neke druge oblike učešća putem usluge dodatne vrijednosti, naplatiti isključivo cijena jednog poziva. To znači da je, bez obzira na trajanje poziva, da li je gledalac/slušalac stavljen na čekanje prije uključivanja u program, da li će gledalac/slušalac koji je na čekanju biti uopće uključen u program itd., dozvoljeno naplatiti samo cijenu tog poziva. Isti princip (naplata po cijeni poziva, a ne po njegovom trajanju) se primjenjuje i u programima u kojima se gledaocima/slušaoциma ne nudi mogućnost direktnog učešća u programu, već neki drugi oblici učešća putem pozivanja istaknutog broja na ekranu. Ovakvi programi podrazumijevaju, ali nisu ograničeni, na programe poput kvizova, pitalica, takmičenja i sl. Praksa koja je ranije uočena kod emitiranja ovakvih sadržaja je uključivala naplatu poziva po trajanju, pa je to skupa sa zabranjenim oblicima obuhvaćenim stavom (2) ovog člana (netačnostima, dvosmislenostima, pretjerivanjima, nerealnim produžavanjima ili odgađanjima pružanja odgovora) rezultiralo velikim finansijskim troškovima za gledatelje koji su željeli učestvovati u igri.

Naplata cijene poziva po minuti, što je suprotno navedenoj odredbi, utvrđena je u slučaju emitiranja programa od strane TV BN, na osnovu čega je korisniku dozvole izrečena novčana kazna u iznosu od 2.500,00 KM.

Jedna od odredbi ovog člana nalaže da broj putem kojeg se ostvaruje učešće publike u ovakvim programima i cijena usluge, uključujući i cijenu PDV-a i sl., moraju biti jasno istaknuti na ekranu, što podrazumijeva odgovarajuću veličinu ispisane cijene i razumljiv i čitak font. Kodeksom nije propisana potrebna veličina i font, ali oni moraju biti istaknuti na način da su jasni i razumljivi prosječnom gledaocu s razumne udaljenosti od ekrana. Izuzetno je važno osigurati da publika u svakom trenutku bude obaviještena o cijeni usluge, uključujući i PDV. Ukoliko je PDV uračunat u cijenu poziva, to također treba biti jasno istaknuto na ekranu. Nadalje, telefonski broj na koji publika može pozvati radi učešća ne može veličinom biti prenaplašen u odnosu na cijenu poziva i PDV-a, zbog čega je propisano da cijena usluge/poziva, uključujući i cijenu PDV-a i sl., ne smije biti manja od 2/3 veličine istaknutog telefonskog broja. Hayat televizija je emitirala sadržaj u kojem su gledaoci mogli učestvovati putem pozivanja na

istaknute brojeve telefona, međutim, kako je utvrđeno analizom, bilo je gotovo nemoguće vidjeti cijenu usluge i cijenu PDV-a tokom emitiranja, što je rezultiralo utvrđenim kršenjem primjenjive odredbe i izricanjem mjere pismenog upozorenja.

Nadalje, OBN je prilikom emitiranja programa u kojem se daju savjeti gledaocima pozive gledateljima naplaćivala po minuti, zatim ponuđene brojeve za ostvarivanje poziva nije navela iznos PDV-a, te je istaknuta cijena usluge na ekranu prilikom emitiranja bila manja od 2/3 veličine istaknutog broja za poziv. Agencija je po utvrđenom kršenju odredbi koje se tiču učešća publike u audiovizuelnim programima korisniku dozvole izrekla kaznu u iznosu od 6.500,00 KM.

Član 16. nalaže i da audiovizuelni i radijski programi neće obmanjivati publiku netačnostima, dvosmislenostima, pretjerivanjima, nerealnim produžavanjem ili odgađanjem pružanja odgovora ili na bilo koji drugi način prikrivati pravu prirodu ovih sadržaja. Publici treba biti jasno o kakvom je sadržaju riječ, a pružalac medijske usluge je dužan primijeniti pravičan princip kako u postavljanju zadataka tako i u mogućnosti davanja prilike publici da odgovori. Pitanja i zadaci u ovakvim programima moraju biti jasno i nedvosmisleno postavljeni i ne smiju djelovati zavaravajuće u smislu prikrivanja prave prirode sadržaja koji se prikazuje. Na primjer, ukoliko je zadatak postavljen tako da postoji više mogućih rješenja, konkretan odgovor koji se traži mora biti određen unaprijed (dakle, prije započinjanja same igre), a pružalac usluge neće mijenjati odgovor tokom samog programa kako bi spriječio da zadatak bude prerano riješen. Također, uz osiguranje fer uvjeta za učešće, voditelji ne bi trebali upućivati publiku davanjem informacija s ciljem udaljavanja od eventualnog tačnog odgovora, tvrdnjama da je zadatak lagan, ako je zapravo komplikovan i zamršen, i slično. Primjer kršenja ove odredbe predstavljaju kviz emisije u kojima se traži odgovor na neki pojam čija su prva slova ispisana na ekranu, a voditeljica pomaganjem, tj. asocijacijama pokušava navesti gledatelje na tačan odgovor. Na početku se gledatelji uključuju u program, ali od trenutka kada voditeljica da toliko asocijacija da gotovo odgovori na postavljeno pitanje, gledatelji se više ne uključuju u program, dok istovremeno voditeljica stalno poziva gledatelje da zovu na ponuđene brojeve i uključe se u nagradnu igru. Na taj način se stiče dojam da nema zainteresiranih gledalaca i da su telefonske linije slobodne, te da će se prvi gledalac koji pozove uključiti u program i lako osvojiti nagradu. Tek pred sami istek programa, gledatelji se uključe u program i da im se mogućnost da odgovore na postavljene zadatke. Ovaj klasičan primjer nerealnog produžavanja ili odgađanja pružanja odgovora, te dodatno otežanim, komplikovanim načinom učešća kroz kvalifikaciono pitanje, čime se gledateljima ne daje mogućnost da se uključe u program i daju odgovor na postavljeno pitanje, zabilježen je u dva navrata u nekoliko izdanja emisije kviz emitirane od strane OBN televizije. Na osnovu utvrđenog kršenja ovih odredbi, Agencija je OBN-u u prvom slučaju izrekla kaznu u iznosu od 5.500,00, te za ponovljeno kršenje istog člana u kratkom vremenskom periodu kaznu u iznosu od 8.000,00 KM.

d. Zaštita maloljetnika (članovi 22., 24. i 25.)

Tekst članova glasi:

Član 22. (Obaveza zaštite maloljetnika i kategorizacije sadržaja)

- (1) *Pružalac medijske usluge će osigurati zaštitu maloljetnika od potencijalno neprijemljenih i štetnih sadržaja.*
- (2) *Pružalac medijske usluge je odgovoran za kategorizaciju svih sadržaja koje pruža.*

- (3) *Pružalac medijske usluge, pri kategorizaciji sadržaja, treba obratiti pažnju na moguće etičke i druge društvene posljedice prikazivanja tih sadržaja, pri čemu posebno treba uzeti u obzir sljedeće:*
- a) *da li su nasilje, posljedice nasilja ili ponašanje koje se može lako imitirati i koje može biti štetno za zdravlje i sigurnost ljudi pozitivno vrednovani, odnosno prikazani kao društveno prihvatljivi ili sugerirani kao način rješavanja konflikata/problema;*
  - b) *da li su maloljetnici prikazani kao objekti/žrtve nasilja;*
  - c) *stepen realističnosti prikaza scena nasilja, posljedica nasilja ili ponašanja koje se može lako imitirati i koje može biti štetno za zdravlje i sigurnost ljudi;*
  - d) *učestalost, slikovitost i detaljan prikaz scena nasilja, seksualnih aktivnosti, neprimjerenog jezika, sugestivnih oblika ponašanja koje se može lako imitirati i koje može biti štetno za zdravlje i sigurnost ljudi;*
  - e) *da li se radi o prikazu ponašanja uvredljivog za ljudsko dostojanstvo;*
  - f) *učestalost i intenzitet i trajanje krupnih kadrova i/ili detaljnih verbalnih, grafičkih i/ili tekstualnih opisa brutalnosti i vulgarnosti;*
  - g) *prateće estetske efekte (muzika, maske, šminka, itd.) koji mogu djelovati uznemiravajuće ili stvarati strah kod publike;*
  - h) *kontekst i/ili programski žanr u kojem se sadržaji prikazuju.*

Član 24. (Sadržaji za koje je vjerovatno da bi mogli ugroziti fizički, psihički ili moralni razvoj maloljetnika)

- (1) *Pružalac medijske usluge će osigurati zaštitu maloljetnika od sadržaja za koje je vjerovatno da bi mogli ugroziti njihov fizički, psihički ili moralni razvoj, bilo tehničkom zaštitom ili odgovarajućim rasporedom i označavanjem sadržaja. Ovi sadržaji uključuju, ali se ne ograničavaju na scene grubog nasilja, seksa, vulgarne izraze i prizore ili scene zloupotrebe alkohola i opojnih droga. Ova obaveza se ne odnosi na informativno-političke i programe o tekućim događajima, na koje se primjenjuje član 9. ovog kodeksa.*
- (2) *Zabranjeno je prikazivanje pornografskog sadržaja bez tehničke zaštite. Pored toga, u medijskim uslugama na zahtjev, pornografski sadržaj će biti izdvojen od ostalih sadržaja kao poseban dio kataloga.*

Član 25. (Raspored i označavanje sadržaja u svrhu zaštite maloljetnika)

- (1) *Sadržaji za koje je vjerovatno da bi mogli ugroziti fizički, psihički ili moralni razvoj maloljetnika, koji se prikazuju bez tehničke zaštite, bit će označeni odgovarajućom grafičkom oznakom koja će biti jasno istaknuta na ekranu tokom cijelog njihovog trajanja.*
- (2) *Grafičke oznake se odnose na sljedeće kategorije sadržaja i primjenjuju se kako slijedi:*
- a) *Kategorija 12+: sadržaji koji nisu namijenjeni maloljetnicima ispod 12 godina će se prikazivati između 20:00 i 06:00 sati, uključujući ali ne ograničavajući se na:*
    - 1) *sadržaje u kojima se povremeno prikazuju scene nasilja i posljedice tog nasilja, bez prikazivanja detaljnih scena istog, a koje imaju jako uredničko/umjetničko opravdanje;*

- 2) *sadržaje u kojima se prikazuje prirodna nagost bez seksualnog konteksta, te scene seksualne aktivnosti koje su kratke i prikazane na diskretan način;*
- 3) *sadržaje u kojima su povremeno zastupljene blage psovke koje su opravdane kontekstom.*
  - b) *Kategorija 16+: sadržaji koji nisu namijenjeni maloljetnicima ispod 16 godina će se prikazivati između 22:00 i 06:00 sati, uključujući ali ne ograničavajući se na:*
    - 1) *sadržaje u kojima se povremeno prikazuju scene umjerenog nasilja i posljedice tog nasilja, uključujući i detaljno prikazivanje povreda, ozbiljnih rana i krvi, posebno ukoliko je takvo nasilje predstavljeno kao prihvatljivo i ukoliko se može lako imitirati;*
    - 2) *sadržaje u kojima se prikazuju nagost i seksualnost, bez eksplicitnog prikazivanja spolnih organa i seksualnog odnosa, a koji su opravdani kontekstom i čija primarna namjena nije podizanje seksualnog uzbuđenja ili stimulacija publike;*
    - 3) *umjerenu upotrebu neprimjerenog jezika sa šalama i izrazima čija je namjera provociranje i uznemiravanje, te umjereno korištenje vulgarnih izraza i psovki.*
      - c) *Kategorija 18+: sadržaji koji nisu namijenjeni maloljetnicima ispod 18 godina će se prikazivati između 24:00 i 06:00 sati, uključujući ali ne ograničavajući se na:*
        - 1) *prikaze teškog nasilja i teških i zastrašujućih posljedica nasilja i eksplicitan prikaz scena seksualnog nasilja;*
        - 2) *detaljne prikaze seksualnih aktivnosti u sadržajima čija primarna namjera nije podizanje seksualnog uzbuđenja ili stimulacija publike;*
        - 3) *sadržaje čija je primarna namjera podizanje seksualnog uzbuđenja ili stimulacija publike, a koji prikazuju nagost u zavodljivim, provokativnim seksualnim položajima bez eksplicitnog prikazivanja spolnih organa tokom seksualnog odnosa;*
        - 4) *sadržaje u kojima se često upotrebljavaju najgrublje psovke i vulgarni izrazi.*
  - (3) *Sadržaji koji ne sadrže elemente koji bi mogli narušiti fizički, psihički ili moralni razvoj maloljetnika mogu se prikazivati bez vremenskog ograničenja i ne označavaju se grafičkim oznakama.*
  - (4) *Sadržaji iz stava (2) ovog člana se u medijskim uslugama na zahtjev mogu prikazivati bez vremenskog ograničenja, uz obavezu postavljanja grafičkih oznaka u katalogu ponuđenih sadržaja. Iznimka su sadržaji koji spadaju u kategoriju 18+, koji mogu biti prikazivani bez vremenskog ograničenja samo ukoliko postoji tehnička zaštita. U suprotnom, ovi sadržaji će biti prikazivani između 24:00 i 06:00 sati.*
  - (5) *Najave sadržaja iz stava (2) ovog člana neće uključivati opise i scene za koje je vjerovatno da bi mogli ugroziti fizički, psihički ili moralni razvoj maloljetnika. Najave ovih sadržaja će sadržavati grafičku oznaku koja određuje kategoriju u koju takav sadržaj spada.*

- (6) *Ovaj član se odnosi i na sadržaje pružaoca medijske usluge radija, s tim što se označavanje sadržaja u skladu s navedenom kategorizacijom vrši pomoću odgovarajućeg zvučnog upozorenja na početku i nakon svake pauze u takvom sadržaju.*

Kodeks o AVM dijeli sadržaje koji mogu imati utjecaj na fizički, psihički ili moralni razvoj maloljetnika u dvije kategorije. Prvu kategoriju predstavljaju sadržaji koji bi mogli ozbiljno narušiti fizički, psihički ili moralni razvoj maloljetnika i čije je emitiranje zabranjeno. Drugu kategoriju sadržaja čine oni sadržaji koji predstavljaju manji nivo opasnosti za narušavanje dobrobiti maloljetnika, odnosno oni sadržaji za koje je vjerovatno da bi mogli ugroziti fizički, psihički ili moralni razvoj maloljetnika, te čije emitiranje nije zabranjeno, ali je podložno ograničenjima. U tom slučaju je zaštitu potrebno obezbijediti putem pregleda sadržaja prije njihovog emitiranja, kategorizacijom, te označavanjem i vremenskim ograničenjima emitiranja, primjenom mjera tehničke zaštite u slučaju kada je to potrebno, kao i emitiranjem upozorenja prije emitiranja uznemirujućih sadržaja u informativnim i drugim programima.

Korištenje grafičkih oznaka je određeno tako da iste moraju biti označene na ekranu jasno istaknutom grafičkom oznakom 12+, 16+ ili 18+ tokom cijelog trajanja. Pravilna klasifikacija sadržaja ne oslobađa pružaoca medijskih usluga od obaveze da taj sadržaj emitira u prikladnom vremenskom periodu. Dakle, programski sadržaj koji nije primjeren za uzrast do 16 godina nije dovoljno samo označiti oznakom 16+, već ga je potrebno emitirati iza 22:00 sata.

Pružaoци medijskih usluga imaju isključivu odgovornost za klasifikaciju sadržaja. S obzirom na to da u Bosni i Hercegovini ne postoji niti jedno strukovno tijelo koje daje stručne preporuke za klasifikaciju ili klasificira sadržaje u pogledu njihove podobnosti za maloljetnike, pružaoци medijskih usluga su dužni prije emitiranja sami pogledati sve sadržaje i klasificirati ih na odgovarajući način u skladu s odredbama Kodeksa o AVM. Kako bi pomogla pružaoциma medijskih usluga da dodatno shvate mogući utjecaj sadržaja u kojima se prikazuju scene nasilja i posljedica nasilja na djecu i maloljetnike, Agencija je izradila dva dokumenta koja se bave utjecajem televizije na djecu i maloljetnike – stručni elaborat na temu „Utjecaj televizije na djecu i maloljetnike” i „Smjernice za klasifikaciju televizijskih sadržaja“. Ovi dokumenti nude detaljan uvid u način na koji maloljetnici doživljavaju televizijske sadržaje u različitim fazama razvoja, te ukazuju na utjecaj koji ovakvi sadržaji mogu imati na njihov razvoj. Agencija je izradila i smjernice za primjenu svakog člana Kodeksa o audiovizuelnim medijskim uslugama i medijskim uslugama radija, kao i Kodeksa o komercijalnim komunikacijama. Svi navedeni dokumenti su dostupni putem službene web stranice Agencije, www.rak.ba.

U toku 2018. godine, Agencija je u okviru redovnih aktivnosti provela monitoring sedmodnevnog programa javnih kantonalnih televizijskih stanica. Analizom programa TV Kantona Sarajevo, TV USK i TV TK utvrđeno je kršenje navedenih odredbi koje se tiču zaštite maloljetnika od strane ovih javnih stanica, na osnovu čega je Agencija izrekla mjere pismenog upozorenja u sva tri slučaja. U slučaju TV TK utvrđeno je da korisnik dozvole nije koristio propisane dobne oznake u najavama programskih sadržaja emitiranih tokom dana, te da je u dnevnom terminu emitirao sadržaje sa scenama podložnim kategorizaciji. U slučaju TV USK utvrđeno je emitiranje filmskih sadržaja koji su ispravno kategorizirani u programskoj šemi, te emitirani u odgovarajućim terminima, ali je korisnik dozvole propustio tokom emitiranja sadržaja istaći grafičku oznaku za navedenu kategoriju, dok je u slučaju TV SA utvrđeno da je u dnevnom terminu emitiran sadržaj označen s 12+, ali isti nije podlijegao obavezi označavanja. Pored navedenih, po osnovu kršenja odredbi koje se tiču zaštite maloljetnika, Agencija je u 2018. Federalnoj televiziji izrekla novčanu kaznu u iznosu od 7.000,00 KM radi emitiranja više filmskih programa u dnevnim terminima, a koji su sadržavali scene koje podliježu klasifikaciji,

te na osnovu činjenice da se radi o petom zabilježenom kršenju navedenih odredbi u periodu od dvije godine.

Osim navedenih, u 2018. utvrđena su 3 kršenja odredbi Kodeksa koje propisuju obavezu označavanja repriza tokom trajanja cjelokupnog programa (TV SA, TV USK i TV TK), te jedno kršenje odredbe prava na odgovor, koja svakom fizičkom ili pravnom licu omogućava pravo na objavu odgovora na informaciju objavljenu u audiovizuelnom ili radijskom programu, a kojim su bila povrijeđena njegova prava ili interesi (RTRS).

Također, u jednom slučaju je, pored kršenja osnovnih principa, utvrđeno i kršenje odredbi koje se tiču zaštite privatnosti te učešća maloljetnika u sadržajima pružalaca medijskih usluga. Jedan korisnik dozvole (Pink BH) je emitirao programski sadržaj tabloidnog tipa o porodičnoj tragediji srbijanskog glumca Srđana Žike Todorovića, odnosno o iznenadnoj smrti njegovog trogodišnjeg sina. Prilog je uključivao snimke na kojima je kompletna porodica s maloljetnim djetetom prikazanim bez ikakve zaštite. Suprotno svim profesionalnim i etičkim standardima, emitiranjem ovog sadržaja zanemareno je dostojanstvo i ranjivost porodice u trenutku velikog gubitka, s preovladavajućom potrebom za senzacionalizmom i ekskluzivitetom, zbog čega je zaključeno da je ovim došlo do kršenja člana 3. Objavljivanjem snimaka iz privatnog života glumca i njegove porodice uporedo s informacijom o smrti njegovog sina na način na koji je prikazano u predmetnom programu predstavlja ne samo nedostatak profesionalne odgovornosti i zanemarivanje osnovnih etičkih postulata novinarske struke, već i nepoštivanje privatnosti u trenutku velike porodične tragedije, a koja ne može biti opravdana dokazivim javnim interesom i čime su prekršene odredbe člana 17. (*Zaštita privatnosti*), st. (1) i (4). Pink BH je, izvještavajući o smrti djeteta, u nekoliko navrata emitirala porodične snimke na kojima je maloljetni sin Srđana Todorovića u ugodnom i sretnom porodičnom okruženju, što je naglasilo težinu porodične tragedije i roditeljskog gubitka, te rezultiralo i kršenjem odredbi člana 20. *Učešće maloljetnika u sadržajima pružalaca medijskih usluga*. Agencija je u predmetnom slučaju izrekla novčanu kaznu u iznosu od 9.000,00 KM televiziji Pink BH.

2.2 KRŠENJA KODEKSA O KOMERCIJALNIM KOMUNIKACIJAMA

U 2018. godini Agencija je izrekla ukupno 8 izvršnih mjera (4 pismena upozorenja i 4 finansijske kazne u ukupnom iznosu od 51.000,00 KM) po osnovu utvrđenog kršenja primjenjivih odredbi Kodeksa o komercijalnim komunikacijama (Kodeks o KK), kako slijedi:

PREKRŠILAC	IZVRŠNA MJERA	ODREDBA
TV SA	9.000,00 KM	Član 9. (<i>Trajanje televizijskog oglašavanja i teletrgovine</i>) stav (2) i član 17 (<i>Zabranjeno sponzoriranje</i>), stav (3)
PINK BH	7.000,00 KM	Član 9. (<i>Trajanje televizijskog oglašavanja i teletrgovine</i>) stav (1)
OBN	20.000,00 KM	Član 3. (<i>Opći principi komercijalnih komunikacija</i>) stav (2), član 9. (<i>Trajanje televizijskog oglašavanja i teletrgovine</i>) stav (1), član 16. (<i>Opći principi u vezi sa sponzorstvom</i>) st. (1), (2), (3) i (4), član 18. (<i>Opći principi u vezi s plasmanom proizvoda</i>) stav (3)
TV TK	15.000,00 KM	Član 3. (<i>Opći principi komercijalnih komunikacija</i>), st. (1) i (2), član 8. (<i>Raspored televizijskog oglašavanja i teletrgovine</i>) st. (1) i (5), član 9. (<i>Trajanje televizijskog oglašavanja i teletrgovine</i>) stav (2), član 10. (<i>Oglašavanje na dijelu ekrana, telepromocija i virtuelno oglašavanje</i>) stav (1), član 16. (<i>Opći principi u vezi sa sponzorstvom</i>), član 17. (<i>Zabranjeno sponzoriranje</i>) stav (3), član 18. (<i>Opći principi u vezi s plasmanom proizvoda</i>) stav (3) i član 19. (<i>Označavanje plasmana proizvoda</i>) st. (1), (2) i (3).
TV USK	Pismeno upozorenje	Član 5. (<i>Komercijalne komunikacije određenih proizvoda i usluga</i>), stav (5), član 16. (<i>Opći principi u vezi sa sponzorstvom</i>), član 17. (<i>Zabranjeno sponzoriranje</i>), stav (3)
Televizija BPK Goražde	Pismeno upozorenje	Član 9. (<i>Trajanje televizijskog oglašavanja i teletrgovine</i>) stav (2)
MTV Igman	Pismeno upozorenje	Član 3. (<i>Opći principi komercijalnih komunikacija</i>) stav (13)
ATV	Pismeno upozorenje	Član 8. (<i>Raspored televizijskog</i>

Najčešća kršenja odredbi Kodeksa o KK u 2018. (5 od ukupno 8 izrečenih izvršnih mjera) su se odnosila na kršenja odredbi koje se tiču trajanja televizijskog oglašavanja i teletrgovine u programima. Pored toga, zabilježena su 3 kršenja odredbi u vezi sa sponzorstvom, 3 kršenja koja se odnose na opće principe komercijalnih komunikacija, 2 kršenja koja se tiču plasmana proizvoda, (2) kršenja koja se tiču rasporeda televizijskog oglašavanja, te 1 kršenje koje se odnosi na komercijalne komunikacije određenih proizvoda.

Pravila u vezi s komercijalnim komunikacijama su bitna s aspekta zaštite potrošača. Cilj primjene pravila je postizanje ravnoteže između tržišne utakmice i zaštite potrošača. Pored toga što pravila Agencije postavljaju osnovna načela u vezi s uključivanjem reklamnih sadržaja u programe korisnika dozvole, odredbe daju niz mogućnosti korisnicima dozvola da ih inkorporiraju u programske sadržaje. Međutim, evidentno je da korisnici dozvola često ne primjenjuju odredbe koje im omogućavaju nesmetano uključivanje komercijalnih sadržaja u skladu s pravilima. Primjera radi, Kodeks o KK stanicama daje mogućnost raznih tipova komercijalnih komunikacija, koje uključuju reklamne blokove, oglašavanje na dijelu ekrana, telepromociju, teletrgovinu, sponzorstvo, plasman proizvoda i virtuelno oglašavanje. Agencija primjećuje da se određeni vidovi komercijalnih komunikacija, prije svega sponzorstvo i plasman proizvoda, koriste na pretjeran i nedopušten način koji često zalazi u domen prikrivenih komercijalnih komunikacija. Kao što je već naglašeno, postoji mnogo načina da se izvrši promocija određenog proizvoda ili usluge na način koji je u skladu s Kodeksom o KK, pri čemu se za promociju jednog proizvoda ili usluge mogu koristiti različiti vidovi komercijalnih komunikacija, čak i unutar istog programa.

Priroda kršenja Kodeksa o KK, kao i trendovi koje je Agencija primijetila u praćenju poštivanja odredbi su predstavljeni u nastavku teksta po svakom članu koji je prekršen u 2018. godini.

a. Član 3. (Opći principi komercijalnih komunikacija)

Tekst člana glasi:

- (1) *Komercijalne komunikacije će biti odmah prepoznatljive kao takve.*
- (2) *Prikrivene i obmanjujuće komercijalne komunikacije su zabranjene.*
- (3) *U komercijalnim komunikacijama neće se koristiti tehnike djelovanja na podsvijest.*
- (4) *Komercijalne komunikacije neće:*
  - dovoditi u pitanje poštivanje ljudskog dostojanstva;*
  - ponižavati, zastrašivati ili podsticati na mržnju, nasilje ili diskriminaciju protiv osobe ili grupe na osnovu spola, rase, etničke pripadnosti, nacionalnosti, vjere ili uvjerenja, invalidnosti, posebnih potreba, dobi, seksualne orijentacije, društvenog porijekla ili na osnovu bilo koje druge okolnosti koja ima za svrhu ili posljedicu da bilo kojem licu onemogući ili ugrožava priznavanje, uživanje ili ostvarivanje na ravnopravnoj osnovi, njegovih prava i sloboda;*
  - biti uvredljive ili u suprotnosti s općeprihvaćenim standardima pristojnosti;*
  - podsticati ponašanje koje je štetno za zdravlje ili sigurnost;*
  - podsticati ponašanje koje je štetno za okoliš.*
- (5) *Zabranjene su komercijalne komunikacije kojima se prikazuje bezrazložna upotreba sile ili prijetnja upotrebom sile.*

- (6) *Oglašivač ili sponzor ni pod kojim okolnostima neće vršiti utjecaj na sadržaj audiovizuelnih medijskih usluga ili medijskih usluga radija, odnosno programa, kao ni na raspored televizijskog ili radijskog programskog sadržaja, na način da djeluje na uredničku odgovornost i neovisnost pružaoca medijskih usluga.*
- (7) *Osobe koje redovno nastupaju u audiovizuelnim programima vijesti ili audiovizuelnim programima o tekućim događajima neće učestvovati vizuelno niti govorom u televizijskom oglašavanju i teletgovini, kao ni u oglašavanju i teletgovini u programima radija.*
- (8) *Komercijalne komunikacije će poštovati principe poštene konkurencije, općeprihvaćene u poslovanju, te neće štetiti interesima potrošača.*
- (9) *Audiovizuelne komercijalne komunikacije koje oglašavaju proizvode ili usluge koje se mogu dobiti putem pozivanja telefonskih brojeva s dodatnom vrijednošću sadržavat će jasnu i vidljivu oznaku cijene takvog poziva, uključujući cijenu PDV-a i druge podatke vezane za pozivanje, na način da veličina istaknute cijene poziva, uključujući cijenu PDV-a i druge podatke vezane za pozivanje, ne smije biti manja od 2/3 veličine istaknutog telefonskog broja.*
- (10) *Komercijalne komunikacije neće ni na koji način zloupotrebljavati i/ili manipulirati sujevjerjem, strahovima ili lakovjernošću pojedinaca ili javnosti, niti će podsticati na potencijalno štetna ponašanja.*
- (11) *Komercijalne komunikacije neće promovirati nadriljekarstvo, kao ni usluge u vezi s nadriljekarstvom.*
- (12) *Komercijalne komunikacije koje direktno ili indirektno upućuju na erotiku ili pornografiju (hot-line, oglašavanje i teletgovina štampe, filmova i sl.) emitirat će se samo u periodu između 24:00 i 06:00 sati. Ovo ograničenje se ne primjenjuje na sadržaje koji se prikazuju uz tehničku zaštitu, kao ni na medijske usluge na zahtjev.*
- (13) *Komercijalne komunikacije koje na bilo koji način promoviraju paranormalne pojave i parapsihologiju, kao i sve usluge u vezi s navedenim, emitirat će se samo u periodu između 24:00 i 06:00 sati. Ovo ograničenje se ne primjenjuje na sadržaje koji se prikazuju uz tehničku zaštitu, kao ni na medijske usluge na zahtjev.*

Agencija je utvrdila tri (3) kršenja navedene odredbe koja nalaže da komercijalne komunikacije moraju biti odmah prepoznatljive kao takve, te one kojima se direktno zabranjuju prikrivene i obmanjujuće komercijalne komunikacije.

Ovo kršenje se, inače, često manifestira kod gostovanja predstavnika firmi ili fizičkih lica ili predstavljanja određenih proizvoda i usluga, obično u formi kolažnih i zabavnih sadržaja, s voditeljem u studiju, ali sadržaja u obliku priloga. U ovakvim sadržajima nije osigurano opće načelo komercijalnih komunikacija koje glasi da komercijalne komunikacije moraju biti odmah prepoznatljive kao komercijalni, a ne kao urednički programski sadržaj. Umjesto toga, česta je pojava da se kroz razgovor voditelja s gostima vrši promocija proizvoda ili usluga gosta/predstavnika, a što se često radi i u direktnim pozivima na kupovinu ili korištenje proizvoda/usluga.

Navedeni sadržaji predstavljaju prikrivene komercijalne komunikacije, odnosno sadržaje koji nisu predstavljeni kao komercijalne komunikacije, ali koje stanica koristi u svrhu oglašavanja, tj. u cilju promocije i unapređenja ponude određenih proizvoda i usluga. Ovakvom praksom dolazi do narušavanja principa prepoznatljivosti komercijalnih komunikacija u odnosu na urednički sadržaj, s obzirom na to da je predstavljanje proizvoda ili usluga izvršeno u okviru samog uredničkog sadržaja.

Kada je promotivni sadržaj “kamufliiran” tako da ga prosječan gledalac ne doživljava kao takvog, to predstavlja prikriveno oglašavanje. Odlučujući kriterij je namjera da se potrošača navede na nabavku predmetnog proizvoda ili usluge, uzimajući u obzir kontekst i prirodu samog programa unutar kojeg se pojavljuje prikrivena komercijalna komunikacija. Zabranu prikrivenih komunikacija ne treba interpretirati na način da je zabranjena svaka referenca na bilo koji proizvod, uslugu, ime, zaštitni znak ili djelatnost koja nije predstavljena i identificirana kao komercijalna komunikacija. U tom svjetlu, jedan od mogućih “signala” prikrivenih komercijalnih komunikacija je tzv. “neopravdano isticanje”. Neopravdano isticanje proizvoda, usluge, robne marke i slično, na primjer, njihovim učestalim ili uzastopnim prikazivanjem ili “napadnim” načinom prezentacije koje nije urednički opravdano, također može ukazivati na prikrivene komercijalne komunikacije.

Prikrivene komercijalne komunikacije su praksa koja može imati negativan utjecaj na ponašanje potrošača. Promocija određenog proizvoda ili usluge u okviru sadržaja koji nije predstavljen kao reklamni, na gledaoce djeluje tako da taj proizvod ili uslugu dožive vjerodostojnije nego u slučaju klasičnog oglašavanja, prema kojem se uobičajeno pristupa s određenom kritičkom distancom. Pored toga, pogrešno predstavljanje, tj. predstavljanje koje nije prikazano kao promocija, ukazuje na namjeru pružaoca medijske usluge da zaobiđe pravila koja se odnose na komercijalne komunikacije, poput obaveze označavanja ili ograničenja u pogledu rasporeda i trajanja oglašavanja i teletrgovine.

Osim navedenih odredbi, ovaj član uspostavlja ograničenje u terminu emitiranja sadržaja koji se smatraju potencijalno štetnim za maloljetnike, ali i za ostale ranjive kategorije stanovništva. S obzirom na to da se radi o vrsti sadržaja koji ne samo da nisu namijenjeni široj publici, već bi mogli ugroziti fizički, psihički ili moralni razvoj maloljetnika, te uznemiriti određene kategorije stanovništva (kao što su penzioneri, osjetljive osobe itd.), potrebno je osigurati da nisu dostupni u vrijeme kada je najvjerovatnije da će ih ove kategorije stanovništva gledati. Zbog toga se zabranjuje emitiranje komercijalnih komunikacija koje sadrže ovakve potencijalno štetne i uznemirujuće sadržaje izvan propisanog perioda od 24:00 do 06:00 sati, osim u slučaju da postoji tehnička zaštita u vidu kodiranja i sličnog, u kom slučaju se ovakvi sadržaji mogu prikazivati bez vremenskog ograničenja.

U jednom slučaju u 2018. utvrđeno je kršenje ove odredbe od strane jednog korisnika dozvole (MTV Igman) koji je u dnevnom terminu emitirao oglas koji nesporno ulazi u kategoriju oglasa na koje se primjenjuje vremensko ograničenje u emitiranju, bez obzira da li je isti emitiran na komercijalnoj ili besplatnoj osnovi.

b. Član 8. (Raspored televizijskog oglašavanja i teletrgovine)

Tekst člana glasi:

- (1) *Televizijsko oglašavanje i teletrgovina će biti prepoznatljivi kao takvi i razlikovati se od uredničkog sadržaja. Televizijsko oglašavanje i teletrgovina će se jasno odvojiti od drugih dijelova programa putem optičkih i/ili akustičkih i/ili prostornih sredstava.*

- (2) *Televizijsko oglašavanje i teletrgovina emitirat će se u blokovima, osim u slučajevima predviđenim ovim kodeksom. Televizijsko oglašavanje ili teletrgovina će se emitirati između programa ili unutar programa tako da integritet programa i prava nosilaca vlasničkih prava ne budu narušeni, uzimajući u obzir prirodne pauze u programu, te trajanje i prirodu programa.*
- (3) *Pojedinačni spotovi za televizijsko oglašavanje i spotovi za teletrgovinu su iznimka. Izuzetak iz ove odredbe predstavljaju pojedinačni spotovi za televizijsko oglašavanje i spotovi za teletrgovinu za vrijeme prijenosa sportskih događaja i drugih događaja uživo.*
- (4) *Prikazivanje filmova snimljenih za televiziju (isključujući serije, serijale i dokumentarne programe) i kinematografskih djela može se prekidati televizijskim oglašavanjem i/ili teletrgovinom jednom za svaki cjelokupni blok u trajanju od 30 minuta.*
- (5) *Programi vijesti i programi za djecu, ako traju 30 minuta ili manje, neće se prekidati televizijskim oglašavanjem i/ili teletrgovinom. Ukoliko je njihovo trajanje duže od 30 minuta, primjenjivat će se odredbe iz stava (4) ovog člana. Televizijsko oglašavanje i teletrgovina neće se emitirati tokom prijenosa vjerskih službi.*
- (6) *Oglašavanje alkoholnih pića, piva, lijekova, medicinskih tretmana, pomagala i sredstava, uključujući i dodatke prehrani, medicinske ustanove, sredstva za reguliranje tjelesne težine, sredstva za paljenje, zapaljive materije i druga opasna sredstva, vjerske poruke i igre na sreću neće se emitirati 15 minuta prije, tokom i 15 minuta nakon dječijeg programa.*

Kršenje ovih odredbi je utvrđeno u 2 slučaja: jedan se odnosi na blokove za oglašavanje koji na odgovarajući način nisu odvojeni od programa najavnom i odjavnom špicom, tj. odgovarajućim optičkim i/ili akustičkim i/ili prostornim sredstvima, a drugi slučaj se odnosi na prekide programa vijesti kraćih od 30 minuta blokovima za oglašavanje. Oglašavanje i teletrgovina moraju se jasno odvojiti od drugih dijelova programa putem optičkih i/ili akustičkih i/ili prostornih sredstava. Ova sredstva su bitna jer signaliziraju gledaocima ili slušaocima da je nastupio prekid u prijenosu uredničkog sadržaja i da slijede komercijalne poruke.

Ukoliko se oglašavanje ili teletrgovina odvijaju tako da se određeni proizvod ili usluga promovira ili nudi gledaocima kroz razgovor voditelja i gosta u studiju ili slično, prepoznatljivost se može obezbijediti i tako da voditelj najavi konkretan sadržaj kao oglašavanje/teletrgovinu i na taj način signalizira gledaocima da se ne radi o uredničkom, već o plaćenom tj. komercijalnom sadržaju.

Sami blokovi se mogu emitirati i unutar jednog programa pod uvjetom da se ne narušavaju integritet programa i prava nosilaca vlasničkih prava. To znači da je potrebno voditi računa da se prekidima ne naštetiti interesima gledalaca/slušalaca, autora i kreatora programa. Pri određivanju rasporeda i mjesta prekida naročito je potrebno uzeti u obzir prirodne pauze u programu, ali i ukupno trajanje i samu prirodu programa. Prirodne pauze u programu su, naprimjer, prekidi između dvije odvojene programske cjeline ili scene, te je na njima važno insistirati kako bi se izbjeglo stvaranje usiljenih i neprirodnih prekida, npr. prekidanje usred scene, dijaloga, prekidanje narativnog toka, u trenucima napetosti, iščekivanja (osim kada se sama scena završava na taj način). Isto tako, potrebno je obratiti pažnju na prekide programa uživo koji također trebaju pratiti prirodne pauze, uključujući i pauze koje pravi reporter ili komentator.

Pored prirodnih pauza, potrebno je obratiti pažnju i na ukupno trajanje programa, tj. izbjeći prečeste prekide koji ometaju normalno praćenje programa i odvlače pažnju gledalaca od

odabranog programskog sadržaja, za one programske žanrove za koje Kodeks o KK ne propisuje dozvoljeni broj prekida (npr. serije). Sama priroda programa također igra značajnu ulogu. Naime, veoma je važno obratiti pažnju na primjerenost prekida u slučaju prijenosa programa s izrazito ozbiljnom ili osjetljivom tematikom, npr. prijenosi obilježavanja godišnjica ratnih stradanja, komemorativnih skupova i slično.

Odredba koja se tiče rasporeda oglašavanja i teletrgovine unutar programa propisuje i ograničenja u pogledu programa vijesti i programa za djecu, koji se ne smiju prekidati oglašavanjem ili teletrgovinom ukoliko je njihovo trajanje 30 minuta ili manje.

c. Član 9. (Trajanje televizijskog oglašavanja i teletrgovine)

Tekst člana glasi:

(1) Trajanje televizijskog oglašavanja i teletrgovine, uključujući oglašavanje na dijelu ekrana i telepromociju, za privatne televizijske stanice iznosit će najviše 12 minuta po satu, uz izuzetak izloga za teletrgovinu.

(2) Trajanje televizijskog oglašavanja i teletrgovine, uključujući oglašavanje na dijelu ekrana i telepromociju, za javne televizijske stanice iznosit će najviše četiri minute po satu, uz izuzetak izloga za teletrgovinu.

(3) Odredbe iz st. (1) i (2) ovog člana ne primjenjuju se na:

- (a) najave pružaoca audiovizuelnih medijskih usluga u vezi s vlastitim programima i uslugama, kao i sporednim proizvodima i uslugama neposredno proiziđlim iz tih programa i usluga, najava sponzorstva i plasmana proizvoda;*
- (b) najave pružaoca audiovizuelnih medijskih usluga u vezi s njegovim drugim audiovizuelnim medijskim uslugama ili audiovizuelnim medijskim uslugama povezanog pravnog lica;*
- (c) oglase u interesu javnosti i pozive na humanitarne akcije, ukoliko se emitira besplatno.*

(4) Za obračun trajanja televizijskog oglašavanja i teletrgovine računa se period od 60 minuta, a koji počinje u prvoj minuti i traje do isteka 60. minute jednog sata.

(5) Izlozi namijenjeni za teletrgovinu će biti jasno određeni kao takvi pomoću optičkih i akustičkih sredstava na početku i na kraju izloga, te bez prekida trajati najmanje 15 minuta. Maksimalno će biti osam takvih izloga dnevno. Njihovo sveukupno trajanje neće iznositi više od tri sata dnevno.

Kada je u pitanju ova odredba, utvrđeno je pet (5) kršenja u smislu trajanja reklamnog vremena, i sva utvrđena kršenja se odnose na odstupanje od dopuštenog reklamnog vremena nevezano za izloge za teletrgovinu.

Propisano je da ukupno trajanje televizijskog oglašavanja i teletrgovine po satu ne smije iznositi više od 12 minuta za privatne televizijske i radiostanice, odnosno 4 minute za javne televizijske stanice i 6 minuta za javne radiostanice. U radijskim programima privatnih stanica dozvoljeno je vršiti slobodnu preraspodjelu vremena za oglašavanje, ali tako da ukupan udio oglašavanja ne pređe 20% dnevnog prijenosa. Kako je ranije navedeno, Agencija je u 2018. izvršila monitoring sedmodnevnog programa javnih kantonalnih televizijskih stanica. Provjerom poštivanja odredbi koje se tiču trajanja televizijskog oglašavanja, Agencija je utvrdila značajna prekoračenja

dozvoljenog limita za oglašavanje i teletrgovinu po satu emitiranog programa u slučaju TV SA, TV TK i TV BPK. Osim ovih javnih medija, utvrđeno je kršenje ove odredbe Kodeksa u slučaju jedne komercijalne stanice, Pink BH na ime čega je Agencija izrekla značajnu novčanu kaznu u iznosu od 7.000,00 KM.

d. Član 16. (Opći principi u vezi sa sponzorstvom)

Tekst člana glasi:

- (1) *Sponzor ni pod kojim okolnostima neće vršiti utjecaj na sadržaj sponzoriranih audiovizuelnih medijskih usluga ili medijskih usluga radija, odnosno programa, kao ni na raspored sponzoriranih televizijskih ili radijskih programa, na način da djeluje na uredničku odgovornost i neovisnost pružaoca medijskih usluga.*
- (2) *Gledaoci će biti jasno upoznati s postojanjem ugovora o sponzorstvu. Sponzorirani program će biti jasno označen kao takav imenom, logom i/ili drugim simbolom sponzora, kao što su njegov proizvod ili usluga ili njegov prepoznatljivi znak, na odgovarajući način na početku, tokom i/ili na kraju programa. Oznaka sponzorstva se neće neopravdano isticati i bit će ograničena na kratku i neutralnu identifikaciju sponzora, te neće sadržavati dodatne informacije o sponzoru ili promotivno upućivati na proizvod ili uslugu sponzora.*
- (3) *Sponzorirane audiovizuelne medijske usluge ili medijske usluge radija, odnosno programi, neće direktno podsticati na kupovinu ili unajmljivanje proizvoda ili usluga sponzora ili neke treće strane, a posebno putem promotivnog upućivanja na proizvod ili uslugu.*
- (4) *Uredničku kontrolu sponzoriranih programa u potpunosti vrši pružalac medijskih usluga.*

Agencija je ustanovila dva (2) kršenja relevantnih odredbi Kodeksa o KK koje se odnose na odredbe u vezi sa sponzorstvom. Relevantne odredbe propisuju da sponzorirane audiovizuelne medijske usluge ili medijske usluge radija, odnosno programi, ne smiju direktno poticati na kupovinu ili unajmljivanje proizvoda ili usluga sponzora ili neke treće strane, a posebno putem promotivnog upućivanja na proizvod ili uslugu,

Kao i u prethodnim slučajevima, i ovdje su vidljivi sponzorirani programi unutar kojih su na izražen način istaknuti posteri s logom sponzora ili se vrši konzumiranje proizvoda sponzora od strane voditelja i učesnika programa. Pored toga, evidentni su primjeri priloga o određenim proizvodima uz gostovanje predstavnika kompanije koja je vlasnik tog proizvoda uz uobičajeno poklanjanje tih proizvoda gledaocima, u kojima i voditelji potenciraju razgovor o kvalitetu tog proizvoda, te pozivanje gledalaca da učestvuju i/ili kupe te proizvode. Ovakvi sadržaji su redovno uređeni tako da i studio sadrži logo, postere i proizvode sponzora. Redovni su i primjeri isticanje dodatnih informacija o sponzoru, kao što su adresa, brojevi telefona, web adresa, lokacija sponzora i slično, čime se također postiže upućivanje gledalaca na nabavku roba i usluga koje nudi sponzor.

Ovakvom praksom se krši jedan od ključnih principa sponzorstva, a to je da sponzorirani programi ne smiju sadržavati nikakve promotivne elemente. Cilj ove odredbe je da spriječi bilo kakvu promociju proizvoda ili usluge sponzora unutar sponzoriranog programa. Promotivno upućivanje na određeni proizvod ili uslugu je osnovna karakteristika oglašavanja koje je forma odvojena od sponzorstva i podliježe drugačijim pravilima, prije svega pravilu odvajanja i ograničenjima u pogledu rasporeda ovih sadržaja i njihovog trajanja. Ako se ima u vidu da je zlatno pravilo svih oblika komercijalnih komunikacija izbjeći utjecaj na urednički sadržaj programa, kod oglašavanja

se to postiže odvajanjem i ograničenim trajanjem, dok se kod sponzorstva to postiže zabranom promotivnog upućivanja. Ova zabrana je naročito važna zbog opasnosti prikriivenog oglašavanja kod kojeg se postiže isti efekat kao oglašavanje, ali se zaobilaze pravila koja se primjenjuju na oglašavanje, čime se ozbiljno krše propisane norme, što je također vidljivo kao praksa.

Zabrana promotivnog upućivanja se ne odnosi samo na sadržaj sponzoriranog programa, već i na oznake i najave sponzorstva. Označavanje i najave moraju biti svedene na identifikaciju sponzorstva, budući da je to i njihova namjena, te ne smiju sadržavati reklamne poruke, pozivati na kupovinu ili sadržavati elemente koji bi mogli promovirati sponzora, odnosno njegovu ponudu, a što je također široko rasprostranjena praksa.

U sponzoriranim programima i oznakama/najavama sponzorstva su zabranjene bilo kakve reference na sponzora, njegove proizvode ili usluge, koje se ne mogu podvesti pod identifikaciju sponzora, tj. informaciju gledaocima o tome ko je omogućio produkciju i gledanje konkretnog programa, već sadrže elemente koje uobičajeno sadrži oglašavanje i putem kojih se postiže promotivno upućivanje.

Agencija je ustanovila da se na proizvode/usluge sponzora promotivno upućuje direktno, npr. direktnim pozivanjem na kupovinu, isticanjem prednosti i kvaliteta proizvoda sponzora ili njegovog vodećeg položaja na tržištu, korištenjem fraza, slogana, vizuelnih ili zvučnih elemenata direktno preuzetih ili koji podsjećaju na reklamu za taj proizvod, ali i indirektno (isticanjem dodatnih informacija kao što su adresa, brojevi telefona, web adresa, lokacija sponzora i sl.).

Relevantne odredbe Kodeksa o KK daju izuzetno velike mogućnosti stanicama da neometano pristupaju realizaciji sponzoriranih ugovora i sporazuma, pri čemu je veoma važno zaštititi gledaoce, a što se u praksi veoma lako postiže poštivanjem gore navedenih principa. Ukoliko se sponzorirani programi i realiziraju na taj način, postiže se najbolji spoj stvaranja audiovizuelnih sadržaja za gledaoce uz učešće privrednih subjekata, ali na način da se sačuva integritet kako samih sadržaja tako i gledalaca, a izvrši se dozvoljeno reklamiranje sponzoriranih proizvoda i usluga. Poštivanjem gore navedenih principa sponzor ni u kom slučaju nije „zakinut“ ili nedovoljno prikazan. Dapače, sponzorstvo je samo jedno od dodatnih mogućnosti kako za korisnika dozvole Agencije da ostvaruju prihode od komercijalnih komunikacija, tako i za sponzora da bude identificiran i prepoznat.

e. Član 17. (Zabranjeno sponzoriranje)

Tekst člana glasi:

- (1) *Audiovizuelne medijske usluge ili medijske usluge radija, kao ni programe, neće sponzorirati javna ili privatna pravna ili fizička lica čija je glavna aktivnost proizvodnja ili prodaja cigareta i drugih duhanskih proizvoda, oružja, streljiva i pirotehničkih sredstava, te opojnih droga.*
- (2) *Javna ili privatna pravna ili fizička lica koja se bave, između ostalog, proizvodnjom ili prodajom lijekova i medicinskih sredstava, te pružanjem medicinskih tretmana, mogu*

sponzorirati audiovizuelne medijske usluge ili medijske usluge radija, odnosno programe, promovirajući svoje ime, zaštitni znak, imidž ili djelatnost, ali ne i lijekove, medicinska sredstva i medicinske tretmane dostupne isključivo na ljekarski recept ili uputnicu.

(3) *Nije dopušteno sponzoriranje vijesti i programa o tekućim događajima.*

Jedna od odredbi ovog člana Kodeksa eksplicitno zabranjuje sponzoriranje vijesti i programa o tekućim događajima, u cilju zaštite nepristrasnog i izbalansiranog izvještavanja, očuvanja pluralizma izvora informacija i uredničke neovisnosti ovih programa, te nemiješanja informacija s komercijalnim interesima sponzora.

U slučaju vijesti, dodatni informativni segmenti (poslovne novosti, sportske novosti, vremenska prognoza) mogu biti sponzorirani samo ako su označeni i prezentirani kao odvojeni programi, svaki sa svojom zasebnom najavnom i odjavnom špicom, te kao takvi prikazani i u programskoj šemi. U slučaju da se emitiraju unutar vijesti, odnosno čine njihov integralni dio, sponzoriranje je zabranjeno.

Agencija je analizom sedmodnevnog programa javnih kantonalnih televizija TV SA, TV USK i TV TK utvrdila da su navedeni korisnici dozvola kao rezultat koprodukcije emitirali program o tekućim događajima koji je, kako je utvrđeno, sponzoriran od strane Lutrije BH, što je ishodovalo izricanjem izvršnih mjera od strane Agencije.

f. Član 18. (Opći principi u vezi s plasmanom proizvoda)

Tekst člana glasi:

(1) *Plasman proizvoda je zabranjen, osim u:*

- a) *kinematografskim djelima, filmovima i serijama napravljenim za audiovizuelne medijske usluge i medijske usluge radija, sportskim programima i programima lake zabave. Ova iznimka se ne odnosi na dječije i vjerske programe iz pobrojanih kategorija;*
- b) *slučajevima kada se pružaocu audiovizuelne medijske usluge ili medijske usluge radija ne nudi novčana nadoknada, već mu se određene robe ili usluge, kao što su produkcijski rekviziti ili nagrade, pružaju besplatno u zamjenu za njihovo prikazivanje u programu.*

(2) *Plasmanom proizvoda u smislu stava (1) tačke b) ovog člana, smatra se uključivanje u audiovizuelni i radijski program svake robe i usluge, bez obzira na njenu vrijednost.*

(3) *Programi koji sadrže plasman proizvoda će ispunjavati sljedeće uvjete:*

- a) *ni pod kojim okolnostima se neće vršiti utjecaj na sadržaj te, u slučaju televizijskog i radijskog emitiranja, na raspored programa, na način da se djeluje na uredničku odgovornost i neovisnost pružaoca audiovizuelnih medijskih usluga i medijskih usluga radija;*
- b) *neće direktno podsticati na kupovinu ili unajmljivanje proizvoda ili usluga, posebno putem promotivnog upućivanja na taj proizvod ili uslugu;*
- c) *dotični proizvod ili usluga se neće neopravdano isticati.*

(4) *Nije dozvoljen plasman sljedećih proizvoda i usluga:*

- a) *cigareta i drugih duhanskih proizvoda, oružja, streljiva i pirotehničkih sredstava, te opojnih droga;*
- b) *lijekova, medicinskih sredstava i medicinskih tretmana koji su dostupni isključivo na ljekarski recept ili uputnicu.*

Plasman proizvoda je posebna kategorija komercijalnih komunikacija kod koje se promocija proizvoda, usluge ili robne marke postiže kroz njihovo direktno prikazivanje (vizuelno predstavljanje) ili pozivanje na iste (verbalno predstavljanje) u okviru samog programa, na način da dotični proizvod/usluga/robna marka čini dio scene, scenografije ili scenarija programa.

Uvjeti koje dozvoljeni plasman proizvoda mora ispunjavati

Plasman proizvoda koji spada u jednu od kategorija iz stava (1) mora dodatno ispunjavati četiri važna uvjeta, od kojih su tri navedena u **stavu (3)**:

1. Zabrana utjecaja na sadržaj i raspored programa tako da se djeluje na odgovornost i uredničku neovisnost pružaoca medijske usluge.

Utjecaj na sadržaj i uredničku neovisnost možemo utvrditi u slučaju postojanja tzv. “tematskog plasmana”, odnosno prakse namjernog prilagođavanja toka programa, uključujući prilagođavanje scenarija, dijaloga ili lokacije snimanja, kako bi se u njemu prikazao ili pomenuo proizvod, usluga ili robna marka koja se želi promovirati. Kao rezultat nastaje plasman koji nije urednički opravdan, koji se ne uklapa u koncept programa, na neprirodan ili izvještačen način utječe na logičan razvoj priče i narušava njen narativni kontinuitet. Za razliku od dozvoljenog plasmana proizvoda kod kojeg je proizvod/usluga/robna marka na više ili manje neprimjetan način integriran u priču, odnosno dešavanje, kod tematskog plasmana je priča prilagođena, odnosno podređena promociji određenog proizvoda/usluge/robne marke, pri čemu se često može utvrditi postojanje drugih zabranjenih praksi plasmana proizvoda kao što su promotivno upućivanje i neopravdano isticanje, te prikrivene komercijalne komunikacije.

2. Zabrana direktnog poticanja na kupovinu ili unajmljivanje proizvoda ili usluga, posebno putem promotivnog upućivanja na taj proizvod ili uslugu.

Koncept promotivnog upućivanja je detaljnije obrađen u dijelu koji se odnosi na sponzorstvo, gdje je rečeno da su zabranjene bilo kakve reference na sponzora, njegove proizvode ili usluge, koje se ne mogu podvesti pod identifikaciju sponzora, tj. informaciju gledaocima o tome ko je omogućio produkciju i gledanje konkretnog programa.

Kod plasmana proizvoda se ne mogu izbjeći reference na proizvode ili usluge naručioca plasmana, s obzirom na to da su isti dio samog programa, te se puko pojavljivanje plasiranih proizvoda/usluga/robnih marki ne smatra poticajem na kupovinu. Međutim, taj proizvod, usluga ili robna marka ne smiju biti popraćeni dodatnim promotivnim elementima.

3. Zabrana neopravdanog isticanja proizvoda, usluge ili robne marke.

Sama priroda plasmana proizvoda podrazumijeva određenu vrstu isticanja proizvoda, usluge ili robne marke. U kojoj mjeri je to isticanje (urednički) opravdano ili neopravdano se utvrđuje od slučaja do slučaja, uzimajući u obzir kontekst i sadržaj programa u kojem se proizvodi, usluge ili robne marke pojavljuju.

Neopravdano isticanje se može odnositi na:

1.) Trajanje ili učestalost plasiranja proizvoda, usluge ili robne marke u programu, na primjer:

- dugi i česti opisi, prikazivanje ili pozivanje na proizvod, uslugu ili robnu marku,
- ukupno prisustvo dotičnog proizvoda, usluge ili robne marke u i oko programa, uzimajući u obzir i ostale oblike komercijalnih komunikacija kao što su oglašavanje i sponzorstvo.

g. Član 19. (Označavanje plasmana proizvoda)

Tekst člana glasi:

- (1) *Gledaoci/slušaoци će biti jasno informirani da se u audiovizuelnom i radijskom programu koristi plasman proizvoda.*
- (2) *Audiovizuelni program koji sadrži plasman proizvoda bit će označen putem postavljanja vizuelnog simbola kako ne bi došlo do zbunjivanja gledalaca. Vizuelni simbol će se postaviti u donjem desnom uglu ekrana i sadržavat će krug s upisanim štampanim slovima PP, te će se zadržati na ekranu najmanje 30 sekundi na početku i na kraju programa, te nakon svake pauze za reklame.*
- (3) *Pored označavanja plasmana proizvoda vizuelnim simbolom, emitirat će se i tekstualno obavještenje na početku programa sljedećeg sadržaja: „Ovaj program sadrži plasman proizvoda“ .*
- (4) *Radijski program koji sadrži plasman proizvoda će biti označen putem zvučne obavijesti kako ne bi došlo do zbunjivanja slušalaca. U radijskim programima koji sadrže plasman proizvoda, zvučno obavještenje sa sljedećim sadržajem: „Ovaj program sadrži plasman proizvoda“ emitirat će se na početku i na kraju programa, te nakon svake pauze za reklame.*
- (5) *Odredbe ovog člana se ne odnose na programe koji nisu bili proizvedeni niti naručeni od strane samog pružaoca audiovizuelne medijske usluge i medijske usluge radija ili preduzeća koje je povezano s njim.*

Član 19. ističe četvrti uvjet koji plasman proizvoda mora ispunjavati, a to je obaveza označavanja.

Naime, prvi i osnovni kriterij istaknut stavom (1) člana 3. Kodeksa je da komercijalne komunikacije moraju biti odmah prepoznatljive kao takve. Ranije je rečeno da se prepoznatljivost komercijalnih komunikacija od ostalog programskog sadržaja obezbjeđuje na dva načina:

1. razdvajanjem optičkim, akustičkim i/ili prostornim sredstvima te

2. označavanjem/identifikacijom kako bi gledaoci tačno znali da se radi o komercijalnom, plaćenom sadržaju.

S obzirom na to da je razdvajanje primjenjivo samo na oglašavanje i teletrgovinu, prepoznatljivost plasmana proizvoda se može obezbijediti isključivo označavanjem programa koji sadrže plasman proizvoda. Gledaoci, dakle, moraju biti jasno obaviješteni o postojanju plasmana proizvoda tako što će programi koji ga sadrže biti označeni kao takvi. Odsustvo identifikacije može upućivati na prikriveno oglašavanje, ukoliko se utvrdi da program sadrži prikaze određenih proizvoda ili usluga koji ne zadovoljavaju uvjete dozvoljenog plasmana proizvoda.

Za razliku od sponzorstva, identifikacija plasmana proizvoda ne smije sadržavati oznake ili proizvode naručioca plasmana, već mora biti neutralna kako bi se izbjegla bilo kakva dodatna promocija plasiranog proizvoda/usluge/robne marke. Dovoljno je samo signalizirati gledaocima postojanje plasmana proizvoda, čime će biti u stanju da tokom gledanja programa sami zaključče o kojim se to proizvodima/uslugama/robnim markama radi.

Kodeks tačno propisuje način označavanja za programe u BiH koji sadrže plasman proizvoda:

- putem vizuelnog simbola

Agencija je propisala samo izgled, ali ne i veličinu i dizajn simbola. To mora biti krug s upisanim štampanim slovima PP. Stanica je slobodna sama odrediti veličinu, boju i dizajn simbola, ali pod uvjetom da je isti jasno prepoznatljiv na ekranu, uzimajući u obzir boju podloge i ostale prisutne elemente u slici. Na primjer, bijeli signal na bijeloj pozadini neće biti uočljiv te svrha označavanja neće biti postignuta.

- vizuelni simbol mora biti istaknut u donjem desnom uglu ekrana i
- mora se zadržati na ekranu najmanje 30 sekundi na početku i na kraju programa, te nakon svake pauze za reklame.

Pored označavanja plasmana proizvoda vizuelnim simbolom, emitirat će se i sljedeće tekstualno obavještenje: "Ovaj program sadrži plasman proizvoda". Ovo obavještenje je potrebno istaći samo na početku programa, na primjer tako što će biti ispisano na ekranu prije početka filma ili pročitano od strane voditelja na početku emisije.

U 2018. utvrđeno je kršenje općih principa u vezi s plasmanom proizvoda od strane jednog korisnika dozvole (OBN) koji je u programu pravilno označio plasman proizvoda i sponzorstvo. Međutim, ispostavilo se da je izvršen potpuni utjecaj na sadržaj predmetnih emisija, na uredničku odgovornost i neovisnost pružaoca medijske usluge, u smislu da su teme emisija, izbor gostiju, pitanja i komentari voditelja, sadržaj obraćanja ljudi iz publike, sadržaj prethodno pripremljenih anketa, sadržaj završnih komentara gostiju bili isključivo u funkciji predstavljanja i promocije sponzora, odnosno njegovih proizvoda i usluga.

Nadalje, u drugom slučaju jedan korisnik dozvole (TV TK) je emitirao programski sadržaj u kojem je bio prisutan plasman proizvoda, međutim, gledaoci nisu bili obaviješteni da postoji plasman proizvoda putem vizuelnog simbola, koji je morao biti istaknut u donjem desnom uglu i zadržati se na ekranu najmanje 30 sekundi na početku i na kraju programa, a ni putem tekstualnog obavještenja koje je moralo biti istaknuto na ekranu prije početka programa ili

pročitano od strane voditelja koji je najavljivao program. Osim toga, sam tok programa, scenarij i lokacija snimanja prilagođeni su s ciljem da se prikažu i pomenu proizvodi sponzora, te marke sponzora, što se smatra tzv. „tematskim plasmanom“. Za razliku od dozvoljenog plasmana proizvoda kod kojeg su proizvod, usluga ili marka neprimjetno integrirani u priču, u ovom slučaju priča je prilagođena, odnosno podređena promociji određenih proizvoda, usluge i marke, što je i dovelo, u konačnici, i do promotivnog upućivanja i neopravdanog isticanja.

2.3 KRŠENJA ZAKONA O KOMUNIKACIJAMA, PRAVILA O PRUŽANJU AUDIOVIZUELNIH MEDIJSKIH USLUGA I PRAVILA O PRUŽANJU MEDIJSKIH USLUGA RADIJA

U 2018. godini je izrečeno ukupno 20 izvršnih mjera, i to 1 usmeno upozorenje, 6 pismenih upozorenja, 1 novčana kazna u ukupnom iznosu od 10.000,00 KM, 3 suspenzije dozvole, te 9 oduzimanja dozvole u vezi s kršenjima relevantnih odredbi gore navedenih propisa, kako slijedi:

PREKRŠILAC	IZVRŠNA MJERA	ODREDBA
Nova Radiotelevizija d.o.o. Mostar	10.000,00 KM	Član 32. (<i>Korištenje radiofrekvencija</i>) stav (1) Zakona o komunikacijama
„ELIT“ d.o.o. Banjaluka - Radio Uno	Pismeno upozorenje	Član 21. (<i>Prijenos dozvole</i>) stav (3) Pravila 76/2015 o pružanju medijskih usluga radija
Televizija BPK Goražde	Pismeno upozorenje	Član 13. <i>Programski uvjeti</i> st. (5) i (9) u vezi sa stavom (2) istog člana Pravila 77/2015 o pružanju audiovizuelnih medijskih usluga
Televizija BPK Goražde	Pismeno upozorenje	Član 21. (<i>Upućivanje informacija Agenciji i registar Agencije</i>) st. (1), (3) i (4) Pravila 77/2015 o pružanju audiovizuelnih medijskih usluga
TV TK	Usmeno upozorenje	Član 21. (<i>Upućivanje informacija Agenciji i registar Agencije</i>), st. (1) i (4)
Radio Kastel“ d.o.o. Banjaluka – Radio Ritam Banja Luka	Pismeno upozorenje i oduzimanje dozvole	Član 20. (<i>Upućivanje informacija Agenciji i registar Agencije</i>) st. (1) i (4) i stav (6) tač. a) i h) Pravila 76/2015 o pružanju medijskih usluga radija, uz primjenu člana 26. (<i>Važenje dozvola i obnova</i>) stav (10) tač. a) i b) Pravila 76/2015 o pružanju medijskih usluga radija
„Studio 88“ D.o.o. za medijsku djelatnost Mostar – Radio Ritam Mostar	Pismeno upozorenje i oduzimanje dozvole	Član 20. (<i>Upućivanje informacija Agenciji i registar Agencije</i>) st. (1) i (4) i stav (6) tačka h) Pravila 76/2015 o pružanju medijskih usluga radija uz primjenu člana 26. (<i>Važenje dozvola i obnova</i>) stav (10) tač. a) i b) Pravila 76/2015 o pružanju medijskih usluga radija
„Ritam Radio“ d.o.o. Sarajevo – Radio Ritam Sarajevo	Pismeno upozorenje i oduzimanje dozvole	Član 20. (<i>Upućivanje informacija Agenciji i registar Agencije</i>) st. (1) i (4) i stav (6) tačka h) Pravila 76/2015 o pružanju medijskih usluga radija uz primjenu člana 26. (<i>Važenje dozvola i obnova</i>)

		stav (10) tač. a) i b) Pravila 76/2015 o pružanju medijskih usluga radija
„RADIO-TELEVIZIJA MOSTAR“ Mostar-TV1 – RTM	Oduzimanje dozvole	Primjena člana 27. (<i>Važenje dozvola i obnova</i>) stav (7) tačka c) Pravila 77/2015 o pružanju audiovizuelnih medijskih usluga
„RADIO-TELEVIZIJA MOSTAR“ Mostar-TV1 – Radio Mostar	Oduzimanje dozvole	Primjena člana 26. (<i>Važenje dozvole i obnova</i>) stav (10) tačka c) Pravila 76/2015 o pružanju medijskih usluga radija i primjena člana 17. stav (2) Odluke o državnom doprinosu za korištenje radiofrekventnog spektra
„RADIO I TELEVIZIJA ISTOČNO SARAJEVO“ Radio Istočno Sarajevo	Oduzimanje dozvole	Primjena člana 26. (<i>Važenje dozvole i obnova</i>) stav (10) tačka b) Pravila 76/2015 o pružanju medijskih usluga radija
KTV Zavidovići	Oduzimanje dozvole	Primjena člana 27. (<i>Važenje dozvola i obnova</i>) stav (7) tačka b) Pravila 77/2015 o pružanju audiovizuelnih medijskih usluga
M1 Film	Oduzimanje dozvole	Primjena člana 27. (<i>Važenje dozvola i obnova</i>) stav (7) tačka c) Pravila 77/2015 o pružanju audiovizuelnih medijskih usluga
M1 Gold	Oduzimanje dozvole	Primjena člana 27. (<i>Važenje dozvola i obnova</i>) stav (7) tačka c) Pravila 77/2015 o pružanju audiovizuelnih medijskih usluga
“STUDIO 078” Laktaši – Studio 078⁶	Suspenzija	Član 46. (<i>Izvršne mjere</i>) stav (3) tačke e) i f) Zakona o komunikacijama, član 6. (<i>Obaveza plaćanja naknade</i>), 7. (<i>Vrste naknada</i>) i 12. (<i>Postupak u slučaju neplaćanja godišnje naknade za dozvolu</i>) Pravila 80/2016 o naknadama za dozvole Regulatorne agencije za komunikacije
Hard Rock radio⁷	Suspenzija	Član 46. (<i>Izvršne mjere</i>) stav (3) tačke e) i f) Zakona o komunikacijama, član 6. (<i>Obaveza plaćanja naknade</i>), 7. (<i>Vrste naknada</i>) i 12. (<i>Postupak u slučaju neplaćanja godišnje naknade za dozvolu</i>) Pravila

⁶ Suspenzija za Studio 078 je ukinuta Rješenjem Agencije UP1: 03-29-2-890/18 od 7.11.2018.

⁷ Suspenzija za Hard Rock radio je ukinuta Rješenjem Agencije UP1: 03-29-2-882/18 od 31.10.2018.

		80/2016 o naknadama za dozvole Regulatorne agencije za komunikacije
"BOBAR RADIO" d.o.o.⁸ Bijeljina - Bobar radio i Bobar radio - Studio B2	Suspenzija	Član 46. (<i>Izvršne mjere</i>) stav (3) tačke e) i f) Zakona o komunikacijama, član 6. (<i>Obaveza plaćanja naknade</i>), 7. (<i>Vrste naknada</i>) i 12. (<i>Postupak u slučaju neplaćanja godišnje naknade za dozvolu</i>) Pravila 80/2016 o naknadama za dozvole Regulatorne agencije za komunikacije

ZAKON O KOMUNIKACIJAMA

Kršenje **Zakona o komunikacijama** utvrđeno je u jednom slučaju u 2018. godini.

Agencija je jedini organ u Bosni i Hercegovini koji ima zakonsku nadležnost da izdaje dozvole, uključujući i dodjelu frekventnih resursa putem kojih se vrši emitiranje RTV signala. U nadležnost Agencije spada i planiranje, koordiniranje i namjena frekventnih resursa, između ostalog i u cilju osiguranja emitiranja signala u skladu s međunarodnim standardima i propisima te sprečavanja smetnji, od kojih neke mogu imati i veoma ozbiljne posljedice – na primjer, smetnje u opsegu namijenjenom za avionavigaciju. Neovlašteno korištenje frekventnih resursa stoga se smatra posebno teškim kršenjem u kojem Agencija počinocu najprije izdaje privremenu mjeru kojom se nalaže obustava korištenja frekvencija u određenom roku, nakon čega se pokreće postupak utvrđivanja kršenja Zakona o komunikacijama i izdaje odgovarajuća mjera.

Zakonom o komunikacijama je između ostalog propisano:

Član 3. stav (3) tačka a) “da je Agencija nadležna za reguliranje emitterskih mreža i usluga, uključujući izdavanje dozvola za bilo kakvo emitiranje na teritoriji BiH”;

Član 32. stav (1) “da korištenje radiofrekvencija podliježe odobrenju Agencije...”;

Član 46. stav (2) “da u slučaju da neka telekomunikaciona ili emitterska mreža radi bez dozvole ili pruža usluge bez dozvole, Agencija je ovlaštena da preduzima sve potrebne korake u cilju obustave takvog rada.”

U toku 2018. godine u jednom slučaju utvrđeno je neovlašteno korištenje frekventnih resursa u smislu emitiranja s kanala i lokacije za koje stanica nije imala dozvolu Agencije. Naime, Nova Radiotelevizija d.o.o. Mostar vršila je nelegalno emitiranje televizijskog programa na 34. UHF kanalu i radijskog programa na 97,9MHz na području Mostara tako što je bez dozvole Agencije koristila frekventne resurse ranijeg korisnika dozvole (TV 1). Navedenim postupanjem Nova Radiotelevizija d.o.o. Mostar prčinila je kršenje člana 32. stav (1) Zakona o komunikacijama, zbog čega joj je izrečena finansijska kazna u iznosu od 10.000 KM.

⁸ Suspenzija za Radio Bobar ukinuta je rješenjem UP1:03-29-2-868/18, od 23.10.2018.

PRAVILA AGENCIJE

Uvjeti dozvola, odnosno kriteriji za pružanje medijskih usluga, kao i prava i obaveze pružalaca medijskih usluga u Bosni i Hercegovini definirani su sljedećim podzakonskim aktima Agencije: Pravilom 77/2015 o pružanju audiovizuelnih medijskih usluga i Pravilom 76/2015 o pružanju medijskih usluga radija. Navedena pravila primjenjuju se na sve pružaoce medijskih usluga u nadležnosti BiH, uz izuzetak Javnih RTV servisa čiji su uvjeti dozvole propisani Dozvolom Sistema koju također izdaje Agencija. Kršenja navedenih pravila tokom 2018. godine su se odnosila na programske uvjete dozvole, tehničke uvjete dozvole, prijenos dozvole, upućivanje informacija Agenciji, te vršenje kontrole od strane Agencije.

1. Kršenje programskih uvjeta dozvole

Kada se govori o programskim uvjetima dozvole, potrebno je napomenuti da sastavni dio same dozvole za emitiranje, kako televizijsko tako i radijsko, čini Aneks 1 koji sadržava programske segmente i strukturu programa korisnika dozvole. Iz Aneksa 1, dakle, vidljiva je programska orijentacija korisnika dozvole kao i procentualna zastupljenost sadržaja za koje je stanica dobila dozvolu za emitiranje. Programski segmenti i struktura su definirani na sljedeći način:

Programski segment označava karakteristične i prepoznatljive programske sadržaje iste vrste (npr. igrani, dječiji, zabavno-muzički, sportski, informativni itd.).

Programska struktura označava skup svih programskih segmenata jednog pružaoca audiovizuelne medijske usluge/medijske usluge radija, i sastoji se od vlastitog programa, reemitiranog programa i razmijenjenog programa.

Vlastiti program označava programske segmente koji se sastoje od vlastite produkcije, koprodukcije i kupljenih/nabavljenih programa:

- **Vlastita produkcija** označava programske segmente koje je pružalac audiovizuelne medijske usluge/medijske usluge radija u potpunosti proizveo sam, uz pomoć svojih materijalnih i ljudskih resursa, ili programske segmente koji su proizvedeni isključivo za potrebe pružaoca audiovizuelne medijske usluge/medijske usluge radija od strane produkcijske kuće po narudžbi i na račun pružaoca audiovizuelne medijske usluge/medijske usluge radija, isključujući najave programa;
- **Koprodukcija** označava programske segmente u čijoj je produkciji dijelom učestvovao pružalac audiovizuelne medijske usluge/medijske usluge radija sa svojim materijalnim i/ili ljudskim resursima;
- **Kupljeni/nabavljeni program** označava programske segmente za koje pružalac audiovizuelne medijske usluge/medijske usluge radija ima osigurana prava na emitiranje.

Reemitirani program označava program koji jedan pružalac audiovizuelne medijske usluge/medijske usluge radija emitira, a drugi pružalac audiovizuelne medijske usluge/medijske usluge radija ga, u isto vrijeme, u potpunosti preuzima u svrhu emitiranja.

Razmijenjeni program označava dijelove programa kojeg razmjenjuju dva ili više pružalaca audiovizuelne medijske usluge/medijske usluge radija.

Navedene definicije je važno istaći jer su među korisnicima dozvola česti upravo slučajevi nepoznavanja i nerazumijevanja ovih pojmova, što rezultira kršenjem programskih uvjeta izdatih dozvola.

Obaveze korisnika dozvole u vezi s programskim uvjetima dozvole propisane su Pravilom 77/2015 o pružanju audiovizuelnih medijskih usluga (član 13.), odnosno Pravilom 76/2015 o pružanju medijskih usluga radija (član 15.). Prema uvjetima dozvole, program korisnika dozvole tokom cijelog važenja mora biti u skladu s uvjetima dozvole, a svaka promjena programskog segmenta i strukture programa veća od 20% zahtijeva prethodno pismeno odobrenje Agencije. Stanice su dužne obezbijediti minimum programskih obaveza koje su sadržane u dozvoli, bez obzira na eventualne izmjene programske šeme, na primjer kada se radi o prelasku sa zimske šeme na ljetnu i slično.

Slučajevi kršenja programskih uvjeta dozvole se u velikoj mjeri odnose upravo na nedovoljnu zastupljenost pojedinih programskih segmenata i strukture programa, kao i na promjenu istih bez prethodnog odobrenja Agencije. Kao što je navedeno, razlog kršenja je često upravo nerazumijevanje pojmova koji su jasno definirani gore navedenim pravilima.

U 2018. godine zabilježen je jedan slučaj u kojem je utvrđeno kršenje programskih uvjeta dozvole. Naime, Agencija je u periodu izvještavanja izvršila analizu sedmodnevnog programa kantonalnih javnih televizijskih stanica od kojih i Televizije BPK Goražde. Analizom programskih uvjeta dozvole ovog korisnika dozvole utvrđena je promjena strukture programa koja iznosi više od 20% ukupnog sedmičnog programa, na osnovu čega je utvrđeno kršenje člana 13. (Programski uvjeti) stav (9) Pravila 77/2015. Osim toga, Agencija je utvrdila da TV BPK Goražde u određenim danima tokom analiziranog perioda nije emitirala 75 minuta programa iz vlastite produkcije u udarnom terminu, na osnovu čega je utvrđeno kršenje člana 13. (Programski uvjeti) stav (5) Pravila 77/2015. Agencija je na osnovu navedenog izrekla mjeru pismenog upozorenja za Televiziju BPK Goražde.

2. Kršenje odredbi u vezi s upućivanjem informacija Agenciji

Član 21. Pravila 77/2015 o pružanju audiovizuelnih medijskih usluga, te član 20. Pravila 76/2015 o pružanju medijskih usluga radija tiču se upućivanja informacija Agenciji i registra Agencije, odnosno obaveze dostavljanja informacija i/ili snimaka programa koje Agencija zahtijeva u svrhu praćenja poštivanja uvjeta dozvole i/ili u svrhu vršenja regulatornih obaveza, na način, u formi, obimu, te u roku koje odredi Agencija. U svrhu upućivanja informacija Agenciji, korisnici dozvola dužni su:

- voditi dnevnu evidenciju o emitiranom programu i istu čuvati dvije godine. Evidencija o emitiranom programu treba sadržavati tačno vrijeme emitiranja svakog sadržaja, njegov naziv, vrstu programskog segmenta i njegovo trajanje;
- napraviti i zadržati kompletne snimke svih programa koje emitira, tako da se na snimcima sačuva kontinuitet i cjelovitost programa. Agencija je propisala i format snimaka te način njihovog dostavljanja. Snimci se moraju čuvati minimalno šest sedmica, a na zahtjev Agencije i duže.

Upravo dostavljanje snimaka predstavlja značajnu obavezu u poštivanju navedenih pravila i propisa, imajući u vidu da od ispunjavanja ove obaveze ovisi kontrola primjene pravila i propisa Agencije u dijelu koji se odnosi na emitirani sadržaj.

Tokom 2018. godine Agencija je imala dva slučaja kršenja ove odredbe. U jednom slučaju, na zahtjev Agencije za dostavu sedmodnevnih snimaka programa, Televizija BPK Goražde je dostavila snimke traženog programa, međutim, zbog jako lošeg kvaliteta, te nemogućnosti pristupa pojedinim fajlovima, Agencija nije mogla sprovesti adekvatnu provjeru primjene pravila i propisa Agencije, čime je onemogućeno postupanje Agencije u okviru svojih nadležnosti, što se smatra propustom stanice u smislu primjene odredbi člana 21. st. (1), (3) i (4) Pravila 77/2015 o pružanju audiovizuelnih medijskih usluga, na osnovu čega je Televiziji BPK Goražde izrečena mjera pismenog upozorenja. U drugom slučaju TV TK je upućen zahtjev za dostavu snimaka sedmodnevnog programa, na koji je stanica odgovorila dostavljanjem određenih snimaka programa koji su pogrešno označeni, te nedostavljanjem snimaka u određenim terminima unutar traženog perioda. TV TK je naknadno dostavila tražene snimke, te izvršila korekciju pogrešno označenih snimaka, na osnovu čega je Agencija izrekla usmeno upozorenje.

Pored obaveze da dostavljaju informacije i snimke programa na zahtjev Agencije, korisnici dozvola su također dužni obavijestiti Agenciju u pisanoj formi o svim nastalim promjenama u sljedećim informacijama:

- a) *zvaničnoj adresi, telefonu, telefaksu, adresi elektronske pošte i drugim kontakt informacijama;*
- b) *nazivu i logu audiovizuelne medijske usluge/medijske usluge radija;*
- c) *transakcijskim računima i banci kod koje se vode;*
- d) *upravnoj strukturi ili listi osoblja navedenoj u zahtjevu za dozvolu;*
- e) *značajnim izmjenama u terminu i trajanju programa;*
- f) *novim ili isteklim ugovorima za reemitiranje i/ili razmjenu programa;*
- g) *svim tehničkim smetnjama u vezi s emitiranjem programa;*
- h) *prekidima u emitiranju dužim od poludnevnog trajanja programa;*
- i) *u slučaju izmjene sjedišta, te lica ovlaštenog za zastupanje, korisnik dozvole je dužan u najkraćem roku, ali ne kasnije od 15 dana od nastale promjene, Agenciji poslati ažuriranu sudsku registraciju;*
- j) *podacima o elektronskoj komunikacijskoj mreži putem koje se pruža usluga televizijskog/radijskog emitiranja koje se vrši putem drugih elektronskih komunikacijskih mreža, te audiovizuelne medijske usluge na zahtjev/medijske usluge radija na zahtjev.*

Dobijanje dozvole za emitiranje programa, a u slučaju zemaljskog emitiranja i za korištenje radiofrekventnih resursa koji predstavljaju ograničeno javno dobro, podrazumijeva i visok stepen odgovornosti prema regulatoru koji je ovlašten da vrši kontrolu uvjeta izdate dozvole.

Međutim, ukoliko se ustanove naročito dugi i česti prekidi u emitiranju programa u skladu s uvjetima izdate dozvole bez znanja Agencije, moguće je pokrenuti i postupak oduzimanja dozvole. Jedan od osnovnih razloga postojanja odredbe kojom se ostavlja mogućnost oduzimanja dozvole u slučaju dugih i čestih prekida u emitiranju je korištenje javnih resursa, koje se stiče na osnovu ispunjavanja određenih kriterija, a zauzvrat društvo očekuje određenu korist. Stoga nekorištenje frekvencije, kao javnog resursa, za sobom može povlačiti kao posljedicu upravo gubitak prava na njeno dalje korištenje. U ovakvim slučajevima, Agencija u prvom koraku izdaje nalog korisniku dozvole da uspostavi emitiranje u roku kojeg odredi

Agencija, uz upozorenje da će se, u slučaju nepostupanja po ovom nalogu, izreći sankcija oduzimanja dozvole.

U 2018. Agencija je u tri slučaja, radi kršenja odredbi člana 20. Pravila 76/2015 o pružanju medijskih usluga radija koji se tiču upućivanja informacija Agenciji i registra Agencije, uz istovremenu primjenu člana 26. *Važenje dozvola i obnova* predmetnog Pravila, odnosno kao rezultat objedinjenog postupka izrekla mjere pismenog upozorenja i oduzimanja Opće dozvole za radijsko emitiranje koje se vrši putem zemaljske radiodifuzije i to za sljedeće korisnike dozvola: „Studio 88“ D.o.o. za medijsku djelatnost Mostar – Radio Ritam Mostar; „Radio Kastel“ d.o.o. Banjaluka – Radio Ritam Banja Luka; „Ritam Radio“ d.o.o. Sarajevo – Radio Ritam Sarajevo.

Naime, Agencija je u dva navrata u određenom vremenskom periodu izvršila provjeru frekvencijskih resursa dodijeljenih „Radio Kastel“ d.o.o. Banjaluka – Radio Ritam Banja Luka, „Studio 88“ D.o.o. za medijsku djelatnost Mostar – Radio Ritam Mostar i „Ritam Radio“ d.o.o. Sarajevo – Radio Ritam Sarajevo. Utvrđeno je da Radio Ritam Banja Luka i Radio Ritam Mostar nisu emitirali program na dodijeljenim frekvencijama, te da RF kanali i predajnici na provjerenim emisionim lokacijama nisu u upotrebi, dok Radio Ritam Sarajevo nije emitirao program na dvije dodijeljene frekvencije, kao i to da je s jedne dodijeljene frekvencije emitirao nemoduliran signal nosioca modulacije, što je bio razlog za pokretanje postupka po osnovu primjene člana 20. stav (6) u vezi s tačkom h) (*Upućivanje informacija Agenciji i registar Agencije*), Pravila 76/2015 o pružanju medijskih usluga radija (Pravilo 76/2015), koji propisuje:

(6) „Bez obzira na obavezu korisnika dozvole da od Agencije unaprijed zatraži odobrenje za određene izmjene, kako je predviđeno uvjetima dozvole, korisnik dozvole je također dužan obavijestiti Agenciju u pisanoj formi o svim nastalim promjenama u sljedećim informacijama:
h) prekidima u emitiranju dužim od poludnevnog trajanja programa;“

Osim navedenog, Agencija je u cilju dodatne provjere usklađenosti programa s relevantnim pravilima i propisima od Radio Ritam Banja Luka, Radija Ritam Mostar i Radija Ritam Sarajevo zatražila dostavu snimaka sedmodnevnog programa u određenom periodu. Traženi snimci programa su dostavljeni van određenog roka za dostavu istih, nisu bili dostavljeni u formi propisanoj članom 20. stav (4) Pravila 76/2015, te uslijed toga nisu ni analizirani. Osim toga nije dostavljena evidencija o emitiranom programu za traženi period, kao ni adresa studija u kojem se vrši proizvodnja i emitiranje programa za Radio Ritam Banja Luka, Radija Ritam Mostar i Radija Ritam Sarajevo koji su traženi za potrebe ažuriranja registra Agencije. Na osnovu navedenog za navedena tri korisnika dozvole izrečene su mjere pismenog upozorenja radi neispunjavanja obaveza propisanih članom 20. st. (1), (4) i (6) tačka h) Pravila 76/2015.

Pored navedenog, prilikom razmatranja opravdanosti daljeg korištenja frekvencijskih resursa od strane Radija Ritam Banja Luka, Radija Ritam Mostar i Radija Ritam Sarajevo uzeto je u obzir da se korištenjem javnih resursa, koje je stečeno na osnovu ispunjavanja određenih kriterija, očekuje određena korist za društvo, te da nekorištenje frekvencije kao javnog resursa za posljedicu može imati gubitak prava na dalje korištenje iste. Posljedično navedenom, nekorištenje frekvencije kao javnog resursa, u slučaju dugih i čestih prekida u emitiranju programa, može rezultirati oduzimanjem dozvole. Oduzimanje dozvole podrazumijeva zabranu svakog daljeg korištenja radiofrekventnog spektra u cilju emitiranja.

U sprovedenim postupcima utvrđeno je da Radio Ritam Banja Luka, Radio Ritam Mostar i Radio Ritam Sarajevo nisu ispunili obaveze prema Agenciji u smislu dostavljanja podataka, zbog kojih je Agencija onemogućena u vršenju zakonom propisanih regulatornih zadataka, zatim da navedeni korisnici dozvola već duži period ne emitiraju program u skladu s dodijeljenim tehničkim uvjetima dozvole, te da nisu izmirivali dugovanja na ime odgovarajućih

naknada. U sva tri slučaja zaključeno je da su se stekli uvjeti za oduzimanje Opće dozvole za radijsko emitiranje koje se vrši putem zemaljske radiodifuzije, odnosno za primjenu člana 26. stav (10) tač. a) i b) Pravila 76/2015 u kojem se navodi:

„(10) Postupak oduzimanja dozvole može biti pokrenut i u sljedećim slučajevima:

- a) kada se Agencija uvjeri da je korisnik dozvole pružio lažne informacije ili zadržao informacije s namjerom da pogrešno navede Agenciju;*
- b) kada se ustanove česti ili dugi prekidi u pružanju usluga korisnika dozvole;“*

U još jednom slučaju procesuiranom u 2018., Agencija je u cilju provjere korištenja frekvencijskih resursa dodijeljenih JP RTV Radiju Istočno Sarajevo – Radio Istočno Sarajevo, te provjere usklađenosti emitiranja s tehničkim uvjetima Opće dozvole za radijsko emitiranje koje se vrši putem zemaljske radiodifuzije, izvršila provjeru korištenja radiospektra u dodijeljenom frekvencijskom opsegu, te utvrdila da Radio Istočno Sarajevo ne vrši emitiranje programa na dodijeljenim frekvencijama, te da nije obavijestio Agenciju u pisanoj formi o prekidima u emitiranju dužim od poludnevnog trajanja programa. Primjenom člana 26. stav (10) tačka b) Pravila 76/2015 utvrđeno je da Radio Istočno Sarajevo nije emitirao program u skladu s dodijeljenim tehničkim uvjetima dozvole, te da o tome nije obavijestio Agenciju na osnovu čega je Agencija ovom korisniku oduzela Opću dozvolu za radijsko emitiranje koje se vrši putem zemaljske radiodifuzije.

Po osnovu primjene člana 27. stav (7) tačka b) Pravila 77/2015 o pružanju audiovizuelnih medijskih usluga, koji u slučaju nosilaca dozvola za televizijsko emitiranje predviđa da postupak oduzimanja dozvole može biti pokrenut i u sljedećim slučajevima:

- c) „kada se ustanove česti ili dugi prekidi u pružanju usluga korisnika dozvole;“*

Agencija je u 2018. u slučaju KTV Zavidovići, korisnika dozvole za televizijsko emitiranje koje se vrši putem drugih komunikacijskih mreža, utvrdila da ovaj korisnik nije emitirao program, da je protiv istog pokrenut likvidacioni postupak, na osnovu čega je istom oduzeta dozvola.

3. Kršenje odredbi u vezi s prijenosom dozvole

Kao što je već naglašeno, radiofrekventni spektar je ograničeni javni resurs i Agencija je ovlaštena da u ime države Bosne i Hercegovine raspolaže ovim resursom i dodjeljuje ga na korištenje na osnovu jasno definiranih kriterija i uvjeta. Nadalje, emitiranje radijskog i televizijskog programa je djelatnost koja potencijalno ima veliki utjecaj na društvo, zbog čega i pružaoci usluga emitiranja imaju visok stepen odgovornosti i obaveza koje moraju ispunjavati.

Prije svega, svaki podnosilac zahtjeva za dozvolu mora ispuniti određene programske, tehničke i finansijske uvjete kako bi dobio dozvolu, a po dobijanju dozvole dužan je osigurati poštivanje pravila i propisa Agencije kojima su propisani uvjeti i obaveze korisnika dozvola. Kako bi bilo osigurano da pravo na emitiranje ne dobije lice koje nije prošlo ovu provjeru, u pravila Agencije ugrađena je **zabrana prijenosa dozvole**, djelimično ili u cjelini, bilo prodajom ili ugovorom, na drugog korisnika dozvole. Odredbe u vezi s prijenosom dozvole sadržane su u članu 20. (Prijenos dozvole) Pravila 77/2015 o pružanju audiovizuelnih medijskih usluga, odnosno članu 21. (Prijenos dozvole) Pravila 76/2015 o pružanju medijskih usluga radija.

Agencija može, po zahtjevu korisnika dozvole, izvršiti prijenos dozvole na drugo fizičko ili pravno lice u istom vlasništvu ili kada se vrši spajanje, pripajanje, podjela ili promjena oblika

pravnog lica, odnosno obrta, ili više njih koji su korisnici dozvole, i to ukoliko postoji prethodna pismena saglasnost svih vlasnika/suvlasnika korisnika dozvole za takav prijenos.

Svaka promjena u originalnom vlasništvu korisnika dozvole veća od 5% učešća u istoj predstavlja parcijalni prijenos vlasništva i zahtijeva prethodnu pismenu saglasnost Agencije, a Agencija u toku obrade zahtjeva ispituje iste uvjete kao i kod izdavanja dozvole, te će dati svoju saglasnost samo ukoliko procijeni da će budući korisnik dozvole osigurati nastavak ispunjavanja kvalifikacijskih standarda na osnovu kojih je izdata dozvola u preostalom vremenu važenja iste, te da ne postoje nenaplaćena potraživanja prema korisniku od strane Agencije.

Svaka promjena u originalnom vlasništvu korisnika dozvole veća od 5% učešća, a za koju nije dobijena prethodna pismena saglasnost Agencije, rezultirat će izricanjem odgovarajuće sankcije. Samo u izuzetnim slučajevima, Agencija može izdati naknadnu saglasnost ukoliko se uvjeri da su ispunjeni uvjeti za odobrenje promjene vlasništva.

Slučajevi kršenja odredbi u vezi prijenosa dozvole se odnose upravo na promjene u vlasničkoj strukturi za koje nije tražena saglasnost Agencije. U jednom slučaju 2018. godine Agencija je došla do saznanja o promjeni vlasničke strukture bez prethodne saglasnosti. Naime, ELIT d.o.o. Banja Luka – Radio Uno je izvršila promjenu vlasničke strukture, tj. prijenos udjela vlasništva, pri čemu nije tražena retroaktivna i naknadna saglasnost Agencije, na osnovu čega je utvrđeno kršenje člana 21. stav (3) Pravila 76/2015 o pružanju medijskih usluga radija, na ime čega je korisniku dozvole izrečeno pismeno upozorenje.

FINANSIJSKE OBAVEZE

Konačno, tokom 2018. godine izrečene su mjere suspenzije za 3 korisnika dozvola za emitiranje zbog dugovanja prema Agenciji na ime naknada za dozvolu i naknada za korištenje radiofrekventnog spektra tokom 2018. godine.

Naime, u skladu s članom 46. stav (3) tačke e) i f) Zakona o komunikacijama, a u cilju osiguranja poštivanja kodeksa rada i pravila, Agencija ima pravo da primjenjuje izvršne mjere srazmjerno prekršajima, uključujući izdavanje naloga za obustavu emitiranja (suspenzije dozvole) na period ne duži od tri mjeseca i oduzimanje dozvole.

Obaveza plaćanja naknada Agenciji za dozvole propisana je relevantnim pravilima Agencije. Pravilo 80/2016 Naknade za dozvole Regulatorne agencije za komunikacije (Pravilo 80/2016) sadrži i odredbe u vezi s postupcima u slučaju neplaćanja naknade za dozvolu: članom 7. Pravila 80/2016 propisano je „*da se za dozvole plaća godišnja naknada*“, članom 6. Pravila 80/2016 je propisano „*da obaveza plaćanja naknade za dozvolu nastaje danom prijema fakture ili rješenja Agencija, i to u roku naznačenom u izdatoj fakturi, odnosno rješenju*“, dok je članom 12. Pravila 80/2016 propisano „*da u slučaju da korisnik dozvole u radiokomunikacijama i emitiranju putem zemaljske radiodifuzije ne uplati obračunatu naknadu za dozvolu po izdatoj fakturi, Agencija će rješenjem suspendirati dozvolu na period od 90 dana i utvrditi obavezu plaćanja obračunate naknade. Suspenzija dozvole će se ukinuti ukoliko u toku trajanja suspenzije korisnik dozvole plati utvrđene naknade, u suprotnom, dozvola će biti oduzeta*”.

Nadalje, članovima 2. i 12. Odluke o naknadi za korištenje radiofrekventnog spektra u Bosni i Hercegovini propisano je „*da su svi korisnici radiofrekventnog spektra dužni plaćati naknadu za korištenje radiofrekventnog spektra, kao i da obračun iznosa naknade po ovom osnovu vrši Agencija na godišnjem nivou, za svakog pojedinačnog korisnika dozvole shodno periodu*

njegovog korištenja“. Članom 17. Odluke je propisano “da u slučaju da korisnik dozvole ne uplati naknadu po ispostavljenoj fakturi, Agencija će suspendirati izdatu dozvolu na period od 90 dana. Suspendacija dozvole će biti ukinuta ukoliko u toku trajanja suspendacije dođe do plaćanja naknade, u suprotnom, dozvola će biti oduzeta”.

Isto tako, prema članu 26. stav (10) tačka c), (Važenje dozvola i obnova) Pravila 76/2015 o pružanju medijskih usluga radija, te prema članu 27. stav 7 (Važenje dozvola i obnova) Pravila 77/2015 o pružanju audiovizuelnih medijskih usluga („Službeni glasnik BiH“, broj 3/16), postupak oduzimanja dozvole može biti pokrenut i u sljedećim slučajevima:

c) kada korisnik dozvole ne izmiruje finansijske obaveze prema Agenciji;

Kao što je ranije naglašeno, naknada za korištenje radiofrekventnog spektra iz navedene Odluke predstavlja državni doprinos koji se uplaćuje u državni trezor i ne na račun Agencije, s tim da Agencija u ime države ispostavlja fakture i provodi postupke u slučaju neplaćanja.

Agencija je svim radijskim i televizijskim emiterima koji su imali dugovanja po bilo kojoj od gore navedenih osnova najprije uputila obavijest o pokretanju postupka suspendacije dozvole, uz ostavljanje roka od 7 dana za uplatu dugovanja. Korisnicima koji u datom roku nisu izmirili dugovanja, izdato je rješenje o suspendaciji dozvole na period od 90 dana kojim je naloženo da u periodu trajanja suspendacije obustave emitiranje signala na frekvencijama dodijeljenim dozvolom, kao i da izvrše uplatu cjelokupnog duga, uz upozorenje da će se, u slučaju nepostupanja po rješenju, izreći sankcija oduzimanja dozvole. U 2018. izrečene su mjere suspendacije na period od 90 dana „Studio 078“ Laktaši – Studio 078, Hard Rock Radio i „Bobar Radio“ d.o.o. – Bobar Radio i Bobar Radio – Studio B2 radi neplaćanja dugovanja po osnovu naknade za dozvolu i naknade za korištenje radiofrekventnog spektra. Niti jedan od 3 slučaja u kojima je bila izrečena mjera suspendacije nije rezultirao oduzimanjem dozvole, jer su korisnici dozvole u datom roku izmirili dugovanja, te im je Agencija izdala zaključke o ukidanju suspendacije.

Primjenom navedenih pravila i propisa Agencije koji se odnose na finansijske obaveze korisnika dozvole, Agencija je u 2018. zbog neplaćanja godišnje naknade oduzela dozvole za televizijsko emitiranje koje se vrši putem drugih elektronskih komunikacijskih mreža za M1 Film i M1 Gold. Zbog neizmirivanja finansijskih obaveza koje proizilaze iz korištenja dozvole, primjenom naznačenih propisa, Agencija je u 2018. oduzela dozvole za televizijsko i radijsko emitiranje koje se vrši putem zemaljske radiodifuzije za „RADIO-TELEVIZIJA MOSTAR“ društvu s ograničenom odgovornošću za pripremanje, proizvodnju, difuziju i prijenos radio i televizijskih programa Mostar-TV1 – RTM i Radio Mostar.

2.4 KRŠENJA IZBORNOG ZAKONA I PRAVILNIKA O MEDIJSKOM PREDSTAVLJANJU POLITIČKIH SUBJEKATA OD DANA RASPISIVANJA IZBORA DO DANA ODRŽAVANJA IZBORA

Opći izbori 2018 u Bosni i Hercegovini održani su 7. oktobra 2018. Obavezu praćenja izbornih aktivnosti tokom izborne kampanje u 2018. godini imali su svi nosioci dozvola Agencije, njih ukupno 234, koji su bili dužni obezbijediti pokrivanje izborne kampanje za sve političke subjekte u izbornoj jedinici koju pokrivaju svojim signalom. Mogućnost izuzeća od praćenja kampanje imale su isključivo one stanice koje u svom programu ne emitiraju vlastiti informativni program, niti preuzimaju informativni program neke druge stanice, a zahtjev za izuzeće bile su dužne podnijeti Agenciji do početka izborne kampanje, s ukupnim brojem od 4 takva slučaja u 2018. godini.

Korisnici dozvola imali su obavezu, između ostalog, Agenciji prije početka izborne kampanje dostaviti cjenovnike koji će se primjenjivati za plaćeno političko oglašavanje, kao i programske planove planiranih izbornih programskih sadržaja, a tokom kampanje i svakog ponedjeljka sedmični izvještaj za prethodnu sedmicu.

Ove godine područje emitiranja je dodatno, pored postojećih obaveza u vezi s praćenjem predizborne kampanje, uradilo i opsežan monitoring osam televizijskih stanica. Agencija je kao najznačajnije stanice za monitoring izabrala sljedeće: TV 1, FTV, BHT1, TVRS, BN, Hayat i ATV, a monitoringu je dodana i TV Alfa nakon primljenog prigovora, te su izborni programski sadržaji ove TV stanice također pregledani za cijelo trajanje predizborne kampanje.

Od ukupno 10 slučajeva, 3 su pokrenuta na osnovu analize dostavljenih izvještaja, 6 na osnovu rezultata monitoringa rađenog tokom izborne kampanje, te 1 na osnovu zaprimljenog prigovora.

Na osnovu utvrđenih kršenja Izbornog zakona BiH i Pravilnika o medijskom predstavljanju političkih subjekata od dana raspisivanja izbora do dana održavanja izbora u 2018., izrečeno je ukupno 7 izvršnih mjera od kojih 2 usmena upozorenja, 3 pismena upozorenja i dvije novčane kazne u ukupnom iznosu od 10.000,00 KM, kako slijedi:

PREKRŠILAC	IZVRŠNA MJERA	ODREDBA
BH Radio 1	Usmeno upozorenje	Član 16.14, stav (5) Izbornog zakona BiH u okviru Poglavlja 16. <i>Mediji u izbornoj kampanji</i>
Narodni radio Šipovo	Usmeno upozorenje	Član 16.15, stav (1) Izbornog zakona BiH u okviru Poglavlja 16. <i>Mediji u izbornoj kampanji</i>
Alternativna televizija	5.000,00 KM	Član 5. (<i>Pravičnost i nepristrasnost</i>), stav (7) i član 7. (<i>Lažni ili zavaravajući audiovizuelni i radijski programi</i>), st. (1) i (2) Kodeksa o audiovizuelnim medijskim uslugama i medijskim uslugama radija, te čl. 16.2 , 16.3 i 16.12 Izbornog zakona BiH u okviru Poglavlja 16. <i>Mediji u izbornoj kampanji</i>
Hayat d.o.o. – Hayat	Pismeno upozorenje	Član 8. (<i>Plaćeno političko oglašavanje</i>) stav (4) Pravilnika o medijskom predstavljanju političkih subjekata u periodu od dana raspisivanja izbora do dana održavanja izbora, te čl. 16.2., 16.3., 16.4. i 16.5. Izbornog zakona BiH u okviru Poglavlja 16. <i>Mediji u izbornoj kampanji</i>

JP Radio televizija Velika Kladuša d.o.o. - Radio Velika Kladuša	5.000,00 KM	Član 16.4 Izbornog zakona BiH u okviru Poglavlja 16. <i>Mediji u izornoj kampanji</i>
TV BN	Pismeno upozorenje	Čl. 16.2, 16.3, 16.4 i 16.5 Izbornog zakona BiH u okviru Poglavlja 16. <i>Mediji u izornoj kampanji</i>
JP „Radio-Rama“ d.o.o. Prozor-Rama – Radio Rama	Pismeno upozorenje	Član 9. (Implementacija) stav (2) Pravilnika o medijskom predavljanju političkih subjekata u periodu od dana raspisivanja izbora do dana održavanja izbora

3. ZAKLJUČAK

Agencija je izradila izvještaj o svim kršenjima pravila i propisa u 2018. godini, koji sadrži detaljne informacije o svim procesuiranim slučajevima.

U 2018. godini zabilježen je jedan slučaj kršenja Zakona o komunikacijama u smislu neovlaštenog emitiranja, odnosno korištenja radiofrekvencijskih resursa bez dozvole Agencije. Agencija je jedini organ u Bosni i Hercegovini koji ima zakonsku nadležnost da izdaje dozvole, uključujući i dodjelu frekventnih resursa putem kojih se vrši emitiranje. Isto tako, zabilježen je jedan slučaj kršenja odredbi u vezi s prijenosom dozvole bez prethodnog odobrenja Agencije.

Zbog neizmirivanja finansijskih obaveza po osnovu dozvole za emitiranje ili naknade za korištenje radiofrekvencijskog spektra u toku 2018. godine izrečene su mjera suspenzije dozvole, te i oduzete dozvole u nekoliko slučajeva. Također, Agencija je u 2018. godini oduzela dozvole po drugom osnovu.

Kada je riječ o distribuciji audiovizuelnih medijskih usluga i medijskih usluga radija, u 2018. Agencija nije izrekla nijednu izvršnu mjeru po osnovu kršenja odredbi Pravila 79/2016 o distribuciji audiovizuelnih medijskih usluga i medijskih usluga radija, što ukazuje na dosljednu primjenu relevantnih propisa.

Isto tako zabilježen je jedan slučaj kršenja programskih uvjeta dozvole koji se odnosio na nedovoljnu zastupljenost pojedinih programskih segmenata i strukture programa. Također, bitno je napomenuti da je u 2018. godini Agencija konstatirala niz kršenja odredbi koje se tiču obaveze dostavljanja informacija i/ili snimaka programa koje Agencija zahtijeva u svrhu praćenja poštivanja uvjeta dozvole i/ili u svrhu vršenja regulatornih obaveza, na način, u formi, obimu, te u roku koje odredi Agencija.

Kod procesuiranja mogućih slučajeva kršenja pravila i propisa, a koji se odnose na programske standarde, Agencija se prvenstveno oslanja na mehanizam prigovora koji je na snazi od samog početka djelovanja Agencije. Stoga je i izrada ovakvih izvještaja dodatni poticaj javnosti da koristi ovu mogućnost u svakom slučaju kada se smatra da su pravila Agencije prekršena. Pored toga je bitno naglasiti da su neki od slučajeva kršenja programskih standarda predstavljali ozbiljan vid odmicanja od profesionalnih standarda, a u vezi s nepoštivanjem odredbi vezanih za nepristrasno i pravično uređivanje vijesti i informativno-političkih programa, kao i odredbi općih principa, prevashodno odredbi koje se tiču zabrane diskriminacije. U vezi s tim, Agencija je i u 2018. godini vršila vrlo obimne preglede vijesti i informativno-političkih programa Javnih RTV servisa u BiH, iz čega su proizašla ponovljena kršenja odredbi koje se tiču pravičnosti i nepristrasnosti. Naime, fokus aktivnosti Agencije na monitoringu poštivanja odredbi u vezi s pravičnošću i nepristrasnošću u programskim sadržajima, prije svega kada su u pitanju javni RTV servisi u BIH, ogledao se u činjenici da je u protekloj godini po službenoj dužnosti izvršen monitoring i analiza informativnog programa sva tri javna RTV servisa u periodu mjesec dana. U jednom slučaju je analiza pokazala da je jedan od javnih servisa u svom informativnom programu kontinuirano tendenciozno promovirao interese jedne strane, tj. vladajuće političke strukture, kroz selektivan pristup izvještavanju, konstantno prikazivanje favoriziranih pojedinaca ili subjekata na afirmativan način te u pozitivnom kontekstu, dok je o aktivnostima opozicionog bloka stranaka u velikom broju slučajeva izvještavala isključivo kritički.

Poštivanje principa pravičnosti i nepriistrasnosti u programima pružalaca audiovizuelnih medijskih usluga predstavlja suštinu profesionalnog pristupa u izvještavanju i kreiranju sadržaja koji se pružaju publici. Ovaj princip je naročito bitan u emisijama vijesti i informativno-političkim

programima, te programima o tekućim događajima, jer se putem njih javnost upoznaje o svim važnim temama od javnog interesa, informacijama političke, društvene, ekonomske prirode i sl. Profesionalno i odgovorno novinarstvo, ali i primjenjiva pravila Agencije, zahtijevaju da se u ovim programima osigura objektivnost, nepristrasnost, pravičnost, a taj zahtjev korisnici dozvola moraju ispuniti odgovornom uređivačkom politikom, a naročito javni RTV servisi koji imaju i zakonsku obavezu da pruže izbalansiran izbor vijesti za sve građane.

Nadalje, pored principa pravičnosti i nepristrasnosti, najveći broj kršenja odredbi koje se tiču programskih standarda uključivao je kršenja odredbi osnovnih principa, koji između ostalog naglašavaju obavezu pružalaca medijskih usluga da osiguraju da sadržaj usluga koje pružaju ne dovede u pitanje poštivanje ljudskog dostojanstva i ljudskih prava. Uvažavajući slobodu izražavanja i uređivanja sadržaja, stanice su dužne, prilikom donošenja odluke o kreiranju i emitiranju bilo kojeg programskog sadržaja, da sagledaju usaglašenost sadržaja s primjenjivim pravilima i propisima Agencije. Međutim, sloboda izražavanja se ne smije koristiti kao opravdanje za ugrožavanje dostojanstva osoba o kojima se izvještava. U jednom slučaju utvrđeno je da je jedan korisnik dozvole reemitirao program u kojem se o žrtvama u Srebrenici govorilo na ponižavajući i uvredljiv način, i od strane voditelja i gostiju, što je suprotno svim etičkim kodeksima, kao i primjenjivim odredbama Kodeksa. U istom programu omogućena je objava sadržaja kojom se otvoreno iskazuje nepoštovanje vjerskih različitosti, što imajući u vidu izvor sadržaja može za krajnju posljedicu potaći na diskriminaciju, odnosno ugroziti i onemogućiti uživanje na ravnopravnoj osnovi, prava i sloboda pripadnika jednog od naroda u BiH. U skladu s tim, zabrana diskriminacije Kodeksom je postavljena kao opći princip kojeg se imaju pridržavati svi pružaoci medijskih usluga, kao što je i obaveza nosilaca dozvola da u sadržajima koje pružaju obezbijede poštivanje ljudskog dostojanstva, etničkih, kulturnih i vjerskih razlika u Bosni i Hercegovini, te da uvažavaju i poštuju razlike među svim zajednicama u BiH. Naročito zbog iskustva iz nedavne prošlosti BiH, pružaoci medijskih usluga moraju imati u vidu moć medija da probude različite emocije u mnogim ljudima u isto vrijeme. Ukoliko ne postoji profesionalna odgovornost i senzibilitet u ovom kontekstu, smatra se da pružaoci medijskih usluga posredno doprinose reproduciranju predrasuda i uzrokovanju diskriminacije.

Dodatno, utvrđen je značajan broj kršenja odredbi učešća publike u audiovizuelnim programima, čija je svrha da se spriječi obmana i nanošenje štete gledaocima/slušaoocima. U nekoliko utvrđenih slučajeva kršenja korisnici dozvola su u programima u kojima je omogućeno učešće publike pozivanjem na istaknute brojeve telefona, vršili naplatu poziva po trajanju, a ne po pozivu kako je određeno Kodeksom.

Veoma važan segment pravila Agencije se odnosi na odredbe vezane za zaštitu maloljetnika od neprimjerenih sadržaja. U odnosu na ranije godine, primijećeno je da korisnici dozvola u određenoj mjeri pridaju važnost ovom pitanju, posebno kada je riječ o obavezama klasifikacije sadržaja pravilima definiranim oznakama i obavezama dozvoljenih termina za emitiranje tako klasificiranih sadržaja, te u 2018. nisu utvrđena drastična kršenja ovih odredbi, izuzev izrečene novčane kazne emitera javnog servisa koja je posljedica višestruko ponovljenog kršenja ovih odredbi u posljednje dvije godine.

Najčešća kršenja odredbi Kodeksa o komercijalnim komunikacijama u 2018. su se odnosila na kršenja odredbi koje se tiču trajanja televizijskog oglašavanja i teletrgovine u programima, te kršenja odredbi u vezi sa sponzorstvom. Primijećena je praksa kršenja relevantnih odredbi kod gostovanja predstavnika firmi ili fizičkih lica ili predstavljanja određenih proizvoda i usluga, obično u formi kolažnih i zabavnih sadržaja, s voditeljem u studiju, ali sadržaja u obliku priloga. U ovakvim sadržajima nije osigurano opće načelo komercijalnih komunikacija koje glasi da

komercijalne komunikacije moraju biti odmah prepoznatljive kao komercijalni, a ne kao urednički programski sadržaj.

Pored toga, ustanovljena su i kršenja odredbi vezana za trajanja oglašavanja i teletgovine od strane tri javne i jedne komercijalne televizijske stanice.

Agencija je ustanovila i kršenja relevantnih odredbi koje se odnose na sponzorstvo, na primjer u slučaju sponzoriranih programa unutar kojih su na izražen način istaknuti posteri s logom sponzora ili se vrši konzumiranje proizvoda sponzora od strane voditelja i učesnika programa. Pored toga, evidentirani su primjeri priloga o određenim proizvodima uz gostovanje predstavnika kompanije koja je vlasnik tog proizvoda uz uobičajeno poklanjanje tih proizvoda gledaocima, u kojima i voditelji potenciraju razgovor o kvalitetama tog proizvoda i pozivanje gledalaca da učestvuju i/ili kupe te proizvode. Ovakvi sadržaji su redovno uređeni tako da i studio sadrži logo, postere i proizvode sponzora. Ovakvom praksom se krši jedan od ključnih principa sponzorstva, a to je da sponzorirani programi ne smiju sadržavati nikakve promotivne elemente, odnosno ne smiju direktno poticati na kupovinu ili unajmljivanje proizvoda ili usluga sponzora.

Agencija naglašava da će i ubuduće nastaviti da prati poštivanje propisanih pravila i kodeksa te poduzimati mjere u skladu s Pregledom povreda i odgovarajućih kazni, u cilju zaštite interesa krajnjih korisnika u oblasti audiovizuelnih medijskih usluga i usluga radija.

Agencija se nada da će izrada ovakvih izvještaja doprinijeti većem stepenu poštivanja relevantnih pravila, te da će dodatno podići nivo obaviještenosti kako korisnika dozvola Agencije, tako i šire javnosti o mandatu, te aktivnostima Agencije u oblasti emitiranja.

Aneks 1: Tabelarni pregled kršenja pojedinačnih pravila i propisa

Pregled izrečenih izvršnih mjera po osnovu kršenja odredbi Kodeksa o audiovizuelnim medijskim uslugama i medijskim uslugama radija u 2018. godini:

PREKRŠILAC	KAZNA (NOVČANA U KM)	ODREDBA
Pink BH	9.000,00 KM	Član 3. (<i>Osnovni principi</i>), st. (1), (4), (5) i (8), član 17. (<i>Zaštita privatnosti</i>) st. (1) i (4), član 20. (<i>Učešće maloljetnika u sadržajima pružalaca medijskih usluga</i>) stav (1)
Televizija BN	2.500,00 KM	Član 16. (<i>Učešće publike u audiovizuelnim i radijskim programima</i>) st. (2) i (3)
OBN televizija	5.500,00 KM	Član 16. (<i>Učešće publike u audiovizuelnim i radijskim programima</i>) stav (6)
OBN televizija	6.500,00 KM	Član 16. (<i>Učešće publike u audiovizuelnim i radijskim programima</i>) st. (2) i (3)
RTRS	28.000,00 KM	Član 5. (<i>Pravičnost i nepristrasnost</i>) st. (2), (3) i (6)
FTV	7.000,00 KM	Član 22. (<i>Obaveza zaštite maloljetnika i kategorizacije sadržaja</i>), član 24. (<i>Sadržaji za koje je vjerovatno da bi mogli ugroziti fizički, psihički ili moralni razvoj maloljetnika</i>), član 25. (<i>Raspored i označavanje sadržaja u svrhu zaštite maloljetnika</i>)
RTRS	5.000,00 KM	Član 3. (<i>Osnovni principi</i>) st. (1) i (4), član 5 (<i>Pravičnost i nepristrasnost</i>) st. (2) i (7)
RTRS	5.000,00 KM	Član 5. (<i>Pravičnost i nepristrasnost</i>) stav (6) i član 6. (<i>Pravo na odgovor</i>) st. (1) i (3)
ATV	34.000,00 KM	Član 3. (<i>Osnovni principi</i>) st. (1), (2), (3), (4) i (5) i član 5. (<i>Pravičnost i nepristrasnost</i>) st. (2) i (3)
OBN televizija	8.000,00 KM	Član 16 (<i>Učešće publike u audiovizuelnim i radijskim programima</i>) stav (6)
TV SA	Pismeno upozorenje	Član 25. (<i>Raspored i označavanje sadržaja u svrhu zaštite maloljetnika</i>), stav (3) i član 18. stav (1) <i>Označavanje repriza, snimaka i arhivskog materijala</i>
Hayat televizija	Pismeno upozorenje	Član 16. stav (3) <i>Učešće publike u audiovizuelnim i radijskim programima</i>

RTRS	Pismeno upozorenje	Član 3. <i>Osnovni principi</i> stav (3)
TV USK	Pismeno upozorenja	Član 22. (<i>Obaveza zaštite maloljetnika i kategorizacije sadržaja</i>), st. (1) i (2), član 24. (<i>Sadržaji za koje je vjerovatno da bi mogli ugroziti fizički, psihički ili moralni razvoj maloljetnika</i>), stav (1), te član 25. (<i>Raspored i označavanje sadržaja u svrhu zaštite maloljetnika</i>) i član 18. (<i>Označavanje repriza, snimaka i arhivskog materijala</i>), stav (1)
TV TK	Pismeno upozorenje	Član 22. (<i>Obaveza zaštite maloljetnika i kategorizacije sadržaja</i>), st. (1) i (2), član 24. (<i>Sadržaji za koje je vjerovatno da bi mogli ugroziti fizički, psihički ili moralni razvoj maloljetnika</i>), stav (1), član 25. (<i>Raspored i označavanje sadržaja u svrhu zaštite maloljetnika</i>) i član 18. (<i>Označavanje repriza, snimaka i arhivskog materijala</i>) stav (1).
FTV	Pismeno upozorenje	Član 5. (<i>Pravičnost i nepristrasnost</i>) st. (2) i (8)

Pregled izrečenih izvršnih mjera po osnovu kršenja odredbi Kodeksa o komercijalnim komunikacijama u 2018. godini:

PREKRŠILAC	KAZNA (NOVČANA U KM)	ODREDBA
TV SA	9.000,00 KM	Član 9. (<i>Trajanje televizijskog oglašavanja i teletrgovine</i>) stav (2) i član 17 (<i>Zabranjeno sponzoriranje</i>), stav (3)
PINK BH	7.000,00 KM	Član 9. (<i>Trajanje televizijskog oglašavanja i teletrgovine</i>) stav (1)
TV TK	15.000,00 KM	Član 3. (<i>Opći principi komercijalnih komunikacija</i>), st. (1) i (2), član 8. (<i>Raspored televizijskog oglašavanja i teletrgovine</i>) st. (1) i (5), član 9. (<i>Trajanje televizijskog oglašavanja i teletrgovine</i>) stav (2), član 10. (<i>Oglašavanje na dijelu ekrana, telepromocija i virtuelno oglašavanje</i>) stav (1), član 16. (<i>Opći principi u vezi sa sponzorstvom</i>), član 17. (<i>Zabranjeno sponzoriranje</i>) stav (3), član 18. (<i>Opći principi u vezi s plasmanom proizvoda</i>) stav (3) i člana 19. (<i>Označavanje plasmana proizvoda</i>) st. (1), (2) i (3).
OBN	20.000,00 KM	Član 3. (<i>Opći principi komercijalnih komunikacija</i>) stav (2), član 9. (<i>Trajanje televizijskog oglašavanja i teletrgovine</i>) stav (1), član 16. (<i>Opći principi u vezi sa sponzorstvom</i>) st. (1), (2), (3) i (4), član 18. (<i>Opći principi u vezi s plasmanom proizvoda</i>) stav (3)

TV USK	Pismeno upozorenje	Član 5. (<i>Komercijalne komunikacije određenih proizvoda i usluga</i>), stav (5), član 16. (<i>Opći principi u vezi sa sponzorstvom</i>), član 17. (<i>Zabranjeno sponzoriranje</i>), stav (3)
Televizija BPK Goražde	Pismeno upozorenje	Član 9. (<i>Trajanje televizijskog oglašavanja i teletrgovine</i>) stav (2)
MTV Igman	Pismeno upozorenje	Član 3. (<i>Opći principi komercijalnih komunikacija</i>) stav (13)
ATV	Pismeno upozorenje	Član 8. (<i>Raspored televizijskog oglašavanja i teletrgovine</i>) stav (5)

Pregled izrečenih izvršnih mjera po osnovu kršenja odredbi pravila i propisa koji se odnose na uvjete dozvole u 2018. godini:

PREKRŠILAC	KAZNA (NOVČANA U KM)	ODREDBA
Nova Radiotelevizija d.o.o. Mostar	10.000,00 KM	Član 32. (<i>Korištenje radiofrekvencija</i>) stav (1) Zakona o komunikacijama
„ELIT“ d.o.o. Banjaluka - Radio Uno	Pismeno upozorenje	Član 21. (<i>Prijenos dozvole</i>) stav (3) Pravila 76/2015 o pružanju medijskih usluga radija
Televizija BPK Goražde	Pismeno upozorenje	Član 13. (<i>Programski uvjeti</i>) st. (5) i (9) u vezi sa stavom (2) istog člana Pravila 77/2015 o pružanju audiovizuelnih medijskih usluga
Televizija BPK Goražde	Pismeno upozorenje	Član 21. (<i>Upućivanje informacija Agenciji i registar Agencije</i>) st. (1), (3) i (4) Pravila 77/2015 o pružanju audiovizuelnih medijskih usluga
TV TK	Usmeno upozorenje	Član 21. (<i>Upućivanje informacija Agenciji i registar Agencije</i>), st. (1) i (4).
Radio Kastel“ d.o.o. Banjaluka – Radio Ritam Banja Luka	Pismeno upozorenje i oduzimanje dozvole	Član 20. (<i>Upućivanje informacija Agenciji i registar Agencije</i>) st. (1) i (4) i stav (6) tač. a) i h) Pravila 76/2015 o pružanju medijskih usluga radija, uz primjenu člana 26. (<i>Važenje dozvola i obnova</i>) stav (10) tač. a) i b) Pravila 76/2015 o pružanju medijskih usluga radija
„Studio 88“ D.o.o. za medijsku djelatnost Mostar – Radio Ritam Mostar	Pismeno upozorenje i oduzimanje dozvole	Član 20. (<i>Upućivanje informacija Agenciji i registar Agencije</i>) st. (1) i (4) i stav (6) tačka h) Pravila 76/2015 o pružanju medijskih usluga radija uz primjenu člana 26. (<i>Važenje dozvola i obnova</i>) stav (10) tač. a) i b) Pravila 76/2015 o pružanju medijskih usluga radija

„Ritam Radio“ d.o.o. Sarajevo – Radio Ritam Sarajevo	Pismeno upozorenje i oduzimanje dozvole	Član 20. (<i>Upućivanje informacija Agenciji i registar Agencije</i>) st. (1) i (4) i stav (6) tačka h) Pravila 76/2015 o pružanju medijskih usluga radija uz primjenu člana 26. (<i>Važenje dozvola i obnova</i>) stav (10) tač. a) i b) Pravila 76/2015 o pružanju medijskih usluga radija
„Radio-televizija Mostar“ Mostar-TV1 – RTM	Oduzimanje dozvole	Primjena člana 27. (<i>Važenje dozvola i obnova</i>) stav (7) tačka c) Pravila 77/2015 o pružanju audiovizuelnih medijskih usluga
„Radio-televizija Mostar“ Mostar-TV1– Radio Mostar	Oduzimanje dozvole	Primjena člana 26. (<i>Važenje dozvole i obnova</i>) stav (10) tačka c) Pravila 76/2015 o pružanju medijskih usluga radija i primjena člana 17. stav (2) Odluke o državnom doprinosu za korištenje radiofrekventnog spektra
„Radio i televizija Istočno Sarajevo“–Radio Istočno Sarajevo	Oduzimanje dozvole	Primjena člana 26. (<i>Važenje dozvole i obnova</i>) stav (10) tačka b) Pravila 76/2015 o pružanju medijskih usluga radija
KTV Zavidovići	Oduzimanje dozvole	Primjena člana 27. (<i>Važenje dozvola i obnova</i>) stav (7) tačka b) Pravila 77/2015 o pružanju audiovizuelnih medijskih usluga
M1 Film	Oduzimanje dozvole	Primjena člana 27. (<i>Važenje dozvola i obnova</i>) stav (7) tačka c) Pravila 77/2015 o pružanju audiovizuelnih medijskih usluga
M1 Gold	Oduzimanje dozvole	Primjena člana 27. (<i>Važenje dozvola i obnova</i>) stav (7) tačka c) Pravila 77/2015 o pružanju audiovizuelnih medijskih usluga
“STUDIO 078” Laktaši – Studio 078⁹	Suspenzija	Član 46. (<i>Izvršne mjere</i>) stav (3) tačke e) i f) Zakona o komunikacijama, čl. 6. (<i>Obaveza plaćanja naknade</i>), 7. (<i>Vrste naknada</i>) i 12. (<i>Postupak u slučaju neplaćanja godišnje naknade za dozvolu</i>) Pravila 80/2016 o naknadama za dozvole Regulatorne agencije za komunikacije
Hard Rock radio¹⁰	Suspenzija	Član 46. (<i>Izvršne mjere</i>) stav (3) tačke e) i f) Zakona o komunikacijama, čl. 6. (<i>Obaveza plaćanja naknade</i>), 7. (<i>Vrste naknada</i>) i 12. (<i>Postupak u slučaju neplaćanja godišnje naknade za dozvolu</i>) Pravila 80/2016 o naknadama za dozvole Regulatorne agencije za komunikacije
"BOBAR RADIO" D.o.o.¹¹ Bijeljina - Bobar	Suspenzija	Član 46. (<i>Izvršne mjere</i>) stav (3) tačke e) i f) Zakona o komunikacijama, čl. 6. (<i>Obaveza plaćanja naknade</i>), 7. (<i>Vrste naknada</i>) i 12. (<i>Postupak u slučaju neplaćanja</i>)

⁹ Suspenzija za Studio 078 je ukinuta Rješenjem Agencije UP1: 03-29-2-890/18 od 7.11.2018.

¹⁰ Suspenzija za Hard Rock radio je ukinuta Rješenjem Agencije UP1: 03-29-2-882/18 od 31.10.2018.

¹¹ Suspenzija za Radio Bobar je ukinuta rješenjem UP1:03-29-2-868/18, od 23.10.2018.

radio i Bobar radio - Studio B2		godišnje naknade za dozvolu) Pravila 80/2016 o naknadama za dozvole Regulatorne agencije za komunikacije
--	--	--

Pregled izrečenih izvršnih mjera po osnovu kršenja odredbi Izbornog zakona BiH u 2018. godini:

PREKRŠILAC	KAZNA (NOVČANA U KM)	ODREDBA
BH Radio 1	Usmeno upozorenje	Član 16.14, stav (5) Izbornog zakona BiH u okviru Poglavlja 16. Mediji u izbornoj kampanji
Narodni radio Šipovo	Usmeno upozorenje	Član 16.15, stav (1) Izbornog zakona BiH u okviru Poglavlja 16. Mediji u izbornoj kampanji
Alternativna televizija	5.000,00 KM	Član 5. (<i>Pravičnost i nepristrasnost</i>), stav (7) i član 7. (<i>Lažni ili zavaravajući audiovizuelni i radijski programi</i>), st. (1) i (2) Kodeksa o audiovizuelnim medijskim uslugama i medijskim uslugama radija, te čl. 16.2 , 16.3 i 16.12 Izbornog zakona BiH u okviru Poglavlja 16. Mediji u izbornoj kampanji
Hayat d.o.o. – Hayat	Pismeno upozorenje	Član 8. (<i>Plaćeno političko oglašavanje</i>) stav (4) Pravilnika o medijskom predstavljanju političkih subjekata u periodu od dana raspisivanja izbora do dana održavanja izbora, te čl. 16.2., 16.3., 16.4. i 16.5. Izbornog zakona BiH u okviru Poglavlja 16. Mediji u izbornoj kampanji
Radio Velika Kladuša	5.000,00 KM	Član 16.4 Izbornog zakona BiH u okviru Poglavlja 16. Mediji u izbornoj kampanji
TV BN	Pismeno upozorenje	Članovi 16.2, 16.3, 16.4 i 16.5 Izbornog zakona BiH u okviru Poglavlja 16. Mediji u izbornoj kampanji
Radio Rama	Pismeno upozorenje	Član 9. (<i>Implementacija</i>) stav (2) Pravilnika o medijskom predstavljanju političkih subjekata u periodu od dana raspisivanja izbora do dana održavanja izbora

Aneks 2: Tabelarni pregled kršenja pravila i propisa po prekršiocu

Pregled kršenja po prekršiocu
<p>Pink BH</p> <p>Kodeks o audiovizuelnim medijskim uslugama i medijskim uslugama radija - Član 3. (<i>Osnovni principi</i>), st. (1), (4), (5) i (8), član 17. (<i>Zaštita privatnosti</i>) st. (1) i (4), član 20. (<i>Učešće maloljetnika u sadržajima pružalaca medijskih usluga</i>) stav (1) – kazna 9.000,00 KM</p> <p>Kodeks o komercijalnim komunikacijama - Član 9. (<i>Trajanje televizijskog oglašavanja i teletrgovine</i>) stav (1) – kazna 7.000,00 KM</p>
<p>TV BN</p> <p>Kodeks o audiovizuelnim medijskim uslugama i medijskim uslugama radija - Član 16. (<i>Učešće publike u audiovizuelnim i radijskim programima</i>) st. (2) i (3) – kazna 2.500,00 KM</p> <p>Izborni zakon BiH - Članovi 16.2, 16.3, 16.4 i 16.5 Izbornog zakona BiH u okviru Poglavlja 16. Mediji u izornoj kampanji – kazna pismeno upozorenje</p>
<p>OBN</p> <p>Kodeks o audiovizuelnim medijskim uslugama i medijskim uslugama radija - Član 16. (<i>Učešće publike u audiovizuelnim i radijskim programima</i>) stav (6) – kazna 5.500,00 KM - Član 16. (<i>Učešće publike u audiovizuelnim i radijskim programima</i>) st. (2) i (3) – kazna 6.500,00 KM - Član 16. (<i>Učešće publike u audiovizuelnim i radijskim programima</i>) stav (6) – kazna 8.000,00 KM</p> <p>Kodeks o komercijalnim komunikacijama - Član 3. (<i>Opći principi komercijalnih komunikacija</i>) stav (2), član 9. (<i>Trajanje televizijskog oglašavanja i teletrgovine</i>) stav (1), član 16. (<i>Opći principi u vezi sa sponzorstvom</i>) st. (1), (2), (3) i (4), član 18. (<i>Opći principi u vezi s plasmanom proizvoda</i>) stav (3) – kazna 20.000,00 KM</p>
<p>RTRS</p> <p>Kodeks o audiovizuelnim medijskim uslugama i medijskim uslugama radija - Član 5. (<i>Pravičnost i nepristrasnost</i>), st. (2), (3) i (6) – kazna 28.000,00 KM - Član 3. (<i>Osnovni principi</i>) st. (1) i (4), član 5. (<i>Pravičnost i nepristrasnost</i>) st. (2) i (7) – kazna 5.000,00 KM</p>

- Član 5. (*Pravičnost i nepristranost*) stav (6) i član 6. (*Pravo na odgovor*), st. (1) i (3) – kazna 5.000,00 KM
- Član 3. (*Osnovni principi*) stav (3) – kazna pismeno upozorenje

FTV

Kodeks o audiovizuelnim medijskim uslugama i medijskim uslugama radija

- Član 22. (*Obaveza zaštite maloljetnika i kategorizacija sadržaja*), član 24. (*Sadržaji za koje je vjerovatno da bi mogli ugroziti fizički, psihički ili moralni razvoj maloljetnika*) stav (1) i član 25. (*Raspored i označavanje sadržaja u svrhu zaštite maloljetnika*) – kazna 7.000,00 KM
- Član 5 (*Pravičnost i nepristranost*) st. (2) i (8) – kazna pismeno upozorenje

ATV

Kodeks o audiovizuelnim medijskim uslugama i medijskim uslugama radija

- Član 3. (*Osnovni principi*) st. (1), (2), (3), (4) i (5), član 5. (*Pravičnost i nepristranost*) st. (2) i (3) – kazna 34.000,00 KM

Kodeks o komercijalnim komunikacijama

- Član 8. (*Raspored televizijskog oglašavanja i teletrgovina*), stav (5) – kazna pismeno upozorenje

Kodeks i izborna pravila

-Član 5. (*Pravičnost i nepristranost*), stav (7) i član 7. (*Lažni ili zavaravajući audiovizuelni i radijski programi*), st. (1) i (2) Kodeksa o audiovizuelnim medijskim uslugama i medijskim uslugama radija, te čl. 16.2 , 16.3 i 16.12 Izbornog zakona BiH u okviru Poglavlja 16. Mediji u izornoj kampanji – kazna 5.000,00 KM

TV SA

Kodeks o audiovizuelnim medijskim uslugama i medijskim uslugama radija

- Član 25. (*Raspored i označavanje sadržaja u svrhu zaštite maloljetnika*) i član 18. (*Označavanje repriza, snimaka i arhivskog materijala*) stav (1) – kazna pismeno upozorenje

Kodeks o komercijalnim komunikacijama

- Član 9. (*Trajanje televizijskog oglašavanja i teletrgovine*) stav (2) i član 17. (*Zabranjeno sponzoriranje*) – kazna 9.000,00 KM

Hayat televizija

Kodeks o audiovizuelnim medijskim uslugama i medijskim uslugama radija

-Član 16. (*Učešće publike u audiovizuelnim i radijskim programima*) stav (3) – kazna pismeno upozorenje

izborna pravila

-Član 8. (*Plaćeno političko oglašavanje*) stav (4) Pravilnika o medijskom predstavljanju političkih subjekata u periodu od dana raspisivanja izbora do dana održavanja izbora, te čl. 16.2., 16.3., 16.4. i 16.5. Izbornog zakona BiH u okviru Poglavlja 16. Mediji u izornoj kampanji – kazna pismeno upozorenje

TV USK

Kodeks o audiovizuelnim medijskim uslugama i medijskim uslugama radija

- Član 22. (*Obaveza zaštite maloljetnika i kategorizacija sadržaja*), član 24. (*Sadržaji za koje je vjerovatno da bi mogli ugroziti fizički, psihički ili moralni razvoj maloljetnika*) stav (1) i član 25. (*Raspored i označavanje sadržaja u svrhu zaštite maloljetnika*) – kazna pismeno upozorenje

Kodeks o komercijalnim komunikacijama

- Član 5. (*Komercijalne komunikacije određenih proizvoda i usluga*), član 16. (*Opći principi u vezi sa sponzorstvom*), član 17. (*Zabranjeno sponzoriranje*) stav (3) – kazna pismeno upozorenje

TV TK

Kodeks o audiovizuelnim medijskim uslugama i medijskim uslugama radija

- Član 22. (*Obaveza zaštite maloljetnika i kategorizacija sadržaja*), član 24. (*Sadržaji za koje je vjerovatno da bi mogli ugroziti fizički, psihički ili moralni razvoj maloljetnika*), stav (1) i član 25. (*Raspored i označavanje sadržaja u svrhu zaštite maloljetnika*) i član 18. (*Označavanje repriza, snimaka i arhivskog materijala*) – kazna pismeno upozorenje

Kodeks o komercijalnim komunikacijama

-Član 3. (*Opći principi komercijalnih komunikacija*), st. (1) i (2), član 8. (*Raspored televizijskog oglašavanja i teletrgovine*) st. (1) i (5), član 9. (*Trajanje televizijskog oglašavanja i teletrgovine*) stav (2), član 10. (*Oglašavanje na dijelu ekrana, telepromocija i virtuelno oglašavanje*) stav (1), član 16. (*Opći principi u vezi sa sponzorstvom*), član 17. (*Zabranjeno sponzoriranje*) stav (3), član 18. (*Opći principi u vezi s plasmanom proizvoda*) stav (3) i člana 19. (*Označavanje plasmana proizvoda*) st. (1), (2) i (3) – kazna 15.000,00 KM

Pravilo 77/2015 o audiovizuelnim medijskim uslugama

- Član 21. (*Upućivanje informacija i registar Agencije*), st. (1) i (4) – kazna usmeno upozorenje

TV BPK Goražde

Kodeks o komercijalnim komunikacijama

- Član 9. (*Trajanje televizijskog oglašavanja i teletrgovine*) stav (2) – kazna pismeno upozorenje

Pravilo 77/2015 o pružanju audiovizuelnih medijskih usluga

- Član 21. (*Upućivanje informacija i registar Agencije*), st. (1), (3) i (4) – kazna pismeno upozorenje

- Član 13. (*Programski uvjeti*) st. (5) i (9) u vezi sa stavom (2) istog člana Pravila 77/2015 – kazna pismeno upozorenje

MTV Igman

Kodeks o komercijalnim komunikacijama

-Član 3. (*Opći principi komercijalnih komunikacija*) stav (13) – kazna pismeno upozorenje

BH Radio 1

izborna pravila

<p>-Član 16.4. stav (5) Izbornog zakona BiH u okviru Poglavlja 16. Mediji u izornoj kampanji – kazna usmeno upozorenje</p>
<p>Narodni radio Šipovo</p> <p>izborna pravila -Član 16.4. stav (1) Izbornog zakona BiH u okviru Poglavlja 16. Mediji u izornoj kampanji – kazna usmeno upozorenje</p>
<p>Radio Velika Kladuša</p> <p>izborna pravila -Član 16.4. Izbornog zakona BiH u okviru Poglavlja 16. Mediji u izornoj kampanji – kazna 5.000,00 KM</p>
<p>Radio Rama</p> <p>izborna pravila -Član 9. (<i>Implementacija</i>) stav (2) Pravilnika o medijskom predstavljanju političkih subjekata u periodu od dana raspisivanja izbora do dana održavanja izbora – kazna pismeno upozorenje</p>
<p>Nova Radiotelevizija d.o.o Mostar</p> <p>Zakon o komunikacijama BiH -Član 32. (<i>Korištenje radiofrekvencija</i>) stav (1) – kazna 10.000,00 KM</p>
<p>„Elit“ d.o.o. Banja Luka – Radio Uno</p> <p>Pravilo 76/2015 o pružanju medijskih usluga radija - Član 21. (<i>Prijenos dozvole</i>) stav (3) – kazna pismeno upozorenje</p>
<p>Radio Kastel“ d.o.o. Banjaluka – Radio Ritam Banja Luka</p> <p>Pravilo 76/2015 o pružanju medijskih usluga radija -Član 20. (<i>Upućivanje informacija Agenciji i registar Agencije</i>) st. (1) i (4) i stav (6) tač. a) i h) Pravila 76/2015 o pružanju medijskih usluga radija, uz primjenu člana 26. (<i>Važenje dozvola i obnova</i>) stav (10) tač. a) i b) – kazna pismeno upozorenje i oduzimanje dozvole</p>
<p>„Studio 88“ D.o.o. za medijsku djelatnost Mostar – Radio Ritam Mostar</p> <p>Pravilo 76/2015 o pružanju medijskih usluga radija -Član 20. (<i>Upućivanje informacija Agenciji i registar Agencije</i>) st. (1) i (4) i stav (6) tačka h) Pravila 76/2015 o pružanju medijskih usluga radija uz primjenu člana 26. (<i>Važenje dozvola i obnova</i>) stav (10) tač. a) i b) – kazna pismeno upozorenje i oduzimanje dozvole</p>
<p>„Ritam Radio“ d.o.o. Sarajevo – Radio Ritam Sarajevo</p> <p>Pravila 76/2015 o pružanju medijskih usluga radija</p>

-Član 20. (Upućivanje informacija Agenciji i registar Agencije) st. (1) i (4) i stav (6) tačka h) Pravila 76/2015 o pružanju medijskih usluga radija uz primjenu člana 26. (Važenje dozvola i obnova) stav (10) tač. a) i b) – kazna pismeno upozorenje i oduzimanje dozvole

„Radio-televizija Mostar“ Mostar

TV1 – RTM

Pravilo 77/2015 o pružanju audiovizuelnih medijskih usluga

-Primjena člana 27. (*Važenje dozvola i obnova*) stav (7) tačka c) – kazna oduzimanje dozvole

TV1– Radio Mostar

-Primjena člana 26. (*Važenje dozvole i obnova*) stav (10) tačka c) Pravila 76/2015 o pružanju medijskih usluga radija i primjena člana 17. stav (2) Odluke o državnom doprinosu za korištenje radiofrekventnog spektra – kazna oduzimanje dozvole

„Radio i televizija Istočno Sarajevo“ – Radio Istočno Sarajevo

Pravilo 76/2015 o pružanju medijskih usluga radija

-Primjena člana 26. (*Važenje dozvole i obnova*) stav (10) tačka b) – kazna oduzimanje dozvole

KTV Zavidovići

Pravilo 77/2015 o pružanju audiovizuelnih medijskih usluga

-Primjena člana 27. (*Važenje dozvola i obnova*) stav (7) tačka b) – kazna oduzimanje dozvole

M1 FILM

Pravilo 77/2015 o pružanju audiovizuelnih medijskih usluga

- Primjena člana 27. (*Važenje dozvola i obnova*) stav (7) tačka c) – kazna oduzimanje dozvole

M1 GOLD

Pravilo 77/2015 o pružanju audiovizuelnih medijskih usluga

- Primjena člana 27. (*Važenje dozvola i obnova*) stav (7) tačka c) – kazna oduzimanje dozvole

“STUDIO 078” Laktaši – Studio 078

-Član 46. (Izvršne mjere) stav (3) tačke e) i f) Zakona o komunikacijama, čl. 6. (Obaveza plaćanja naknade), 7. (Vrste naknada) i 12. (Postupak u slučaju neplaćanja godišnje naknade za dozvolu) Pravila 80/2016 o naknadama za dozvole Regulatorne agencije za komunikacije – kazna suspenzija

Hard Rock radio

-Član 46. (Izvršne mjere) stav (3) tačke e) i f) Zakona o komunikacijama, čl. 6. (Obaveza plaćanja naknade), 7. (Vrste naknada) i 12. (Postupak u slučaju neplaćanja godišnje naknade za dozvolu) Pravila 80/2016 o naknadama za dozvole Regulatorne agencije za komunikacije – kazna suspenzija

"BOBAR RADIO" D.o.o. Bijeljina – Bobar radio i Bobar radio – Studio B2

-Član 46. (Izvršne mjere) stav (3) tačke e) i f) Zakona o komunikacijama, čl. 6. (Obaveza plaćanja naknade), 7. (Vrste naknada) i 12. (Postupak u slučaju neplaćanja godišnje naknade za dozvolu) Pravila 80/2016 o naknadama za dozvole Regulatorne agencije za komunikacije – kazna suspenzija